

ONDOKUZMAYIS ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

**ÜLKEMİZDE SEKTÖREL GEREKSİNİMLER EKSENİNDE
MESLEK YÜKSEKOKULLARI GRAFİK TASARIMI PROGRAMLARI**

Hazırlayan
Abdulkerim TURKAYA

Danışman
Doç. Dr. Ali TOMAK

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2013

ONDOKUZMAYIS ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı

**ÜLKEMİZDE SEKTÖREL GEREKSİNİMLER EKSENİNDE
MESLEK YÜKSEKOKULLARI GRAFİK TASARIMI PROGRAMLARI**

Hazırlayan
Abdulkerim TURKAYA

Danışman
Doç. Dr. Ali TOMAK

Yüksek Lisans Tezi

Samsun, 2013

KABUL VE ONAY

Abdulkerim TURKAYA tarafından hazırlanan “Ülkemizde Sektörel Gereksinimler Ekseninde Meslek Yüksekokulları Grafik Tasarımı Programları” başlıklı bu çalışma, 10/10/2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliğiyle başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Ali SEYLAN

Üye : Doç. Dr. Ali TOMAK (Danışman)

Üye : Yrd. Doç. Dr. Bayram ÖZER

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

..... / /

Prof. Dr. Mehmet AYDIN
Müdür

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans tezinin, proje aşamasından sonuçlanmasına kadar olan süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet ettiğimi, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu taahhüt ederim.

..... / /

Abdulkerim TURKAYA

Öğrencinin Adı-Soyadı	Abdulkerim TURKAYA
Anabilim Dalı	Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Danışmanın Adı	Doç Dr. Ali TOMAK
Tezin Adı	Ülkemizde Sektörel Gereksinimler Ekseninde Meslek Yüksekokulları Grafik Tasarımı Programları

ÖZET

Bu çalışmada, Türkiye’de meslek yüksekokullarında yürütülmekte olan grafik tasarımı programının, sektörel gereksinimler konusunda ortaya koyduğu ölçütler ile verilen eğitim-öğretim hizmetlerinin daha nitelikli olması açısından araştırılması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, Türkiye’de 2013 yılı itibariyle grafik tasarımı eğitim-öğretimine devam eden devlet ve vakıf olmak üzere toplam 55 meslek yüksekokulu grafik tasarımı programı; belge tarama (kitap, dergi, makale, bildiri, yabancı kaynaklar vb) ile internet ortamında veri tarama ve toplama teknikleri gibi araştırma yöntemleriyle toplanmış ve incelenmiştir.

Edinilen bulgular doğrultusunda, eğitim öğretimine devam eden devlet ve vakıf olmak üzere 55 ayrı meslek yüksekokulu grafik tasarımı programlarında, birbiriyle örtüşmeyen, içerik ve daha genel anlamda vizyon olarak birtakım farklılıkların olduğu tespit edilmiş, yaşanan sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada sorunun çözümüne katkı sağlayacak öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Meslek yüksekokulu, grafik tasarımı, teknik eğitim, iş gücü, bologna süreci

Student's Name and Surname	Abdulkerim TURKAYA
Department's Name	Department of Fine Arts Education
Name of the Supervisor	Associate Professor Ali TOMAK
Name of the Thesis	In our Country Vocational Schools of Graphic Design Programs Requirements in the Axis of Industry

ABSTRACT

In this study, it is aimed to provide continuity and better quality to the ongoing Graphic Design Programs in Vocational Schools with sectoral requirements criteria. In accordance with this purpose, 55 Graphic Design Programs in Vocational Schools have been viewed and on Internet documentaries, books, articles, magazines etc. have been researched by data collection techniques.

The point that I am anxious to make is that these programs are unlike each other especially about context. In other words the vision of these programs have lots of differences.

In this study, the suggestions about resolution of the problems are mentioned and thought to be helpful to resolve the problems.

Key Words: Vocational school, graphic design, technical education, workforce, bologna process

ÖNSÖZ

Yükseköğretim sistemleri 21. yüzyılda önemli bir yeniden yapılanma sürecinden geçmektedir. İçinde bulunduğumuz yüzyılda ortaya çıkan ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi, bilimsel ve teknolojik gelişmeler yükseköğretim sisteminin yeniden yapılanmasını gerekli kılmaktadır. Yeni teknolojiler, eğitim ve araştırma alanında yeni materyallerin kullanılmasını mümkün kılmakta, esnek öğrenme yollarının ve hayat boyu öğrenmenin önemini artırmaktadır. Ayrıca, küreselleşen ekonomilerde yükseköğretime artan taleple birlikte, meslek yüksekokulları ile iş dünyası arasındaki ilişkinin önemi artmakta; rekabet, eğitimde kaliteyi ve değişimi gerekli kılmaktadır. Küreselleşmenin sonucu olarak artan mal ve hizmet dolaşımı, yükseköğretim kurumları başta olmak üzere, yükseköğretim alanına dâhil her paydaşı, bu sürecin zorunlu kıldığı değişimlerin gerçekleştirilmesinde çaba göstermeye yönlendirmektedir.

Bu araştırmada, Türkiye’de yükseköğretimin önemli bir boyutunu oluşturan meslek yüksekokullarında yürütülmekte olan grafik tasarımı programının, sektörel gereksinimler konusunda ortaya koyduğu ölçütler, verilen eğitim-öğretim hizmetlerinin daha nitelikli olması açısından sürdürülebilir olma gerekçelerinin açığa çıkartılması ve bütün yönleriyle onların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu bakımından yapılan araştırmanın; meslek yüksekokulları grafik tasarımı programlarının mevcut durumu ve programda verilen eğitim-öğretim hizmetinin, günümüz ve geleceğin eğitimini verilebilmesi bakımından sürdürülebilirliği; hem bu alanda işgücü açığını doğru gidermek hem de ilgili sektörlerin ihtiyaç duyduğu nitelikli grafik tasarımcı yetiştirmek açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırmada desteğini ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen başta sevgili aileme, eşime, değerli tez danışmanım Doç. Dr. Ali TOMAK’a ve katkılarından ötürü diğer hocalarıma çok teşekkür ediyorum.

Abdulkerim TURKAYA

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
KABUL VE ONAY.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
TÜRKÇE ÖZET.....	iii
İNGİLİZCE ÖZET.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLO LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. PROBLEM.....	2
1.2. ALT PROBLEMLER.....	3
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	4
1.5. SAYILTILAR.....	5
1.6. SINIRLILIKLAR.....	5

BÖLÜM 2

MESLEK YÜKSEKOKULLARININ GENEL YAPISI

2.1. Türkiye’deki Meslek Yüksekokullarının Tanımı ve Tarihsel Gelişimi.....	8
2.2. Türkiye’de Meslek Yüksekokullarının Mevcut Niceliksel Durumları.....	9
2.2.1. Meslek Yüksekokullarının Niceliksel Durumu.....	10
2.2.2. Meslek Yüksekokulları Grafik Tasarımı Programı Öğrencilerinin Niceliksel Durumu.....	12
2.2.3. Meslek Yüksekokulları Grafik Tasarımı Programı Öğretim Elemanlarının Niceliksel Durumu.....	14
2.3. Grafik Tasarımı ve Mesleki Eğitiminin Önemi.....	16

2.4. Meslek Yüksekokulları Grafik Tasarımı Programlarının Kurumsal Analizi.....	19
2.5. Grafik Tasarımı Programı Mezunlarının İstihdam Olanakları.....	22
2.5.1. Kamu Kurum ve Kuruluşları.....	23
2.5.2. Özel Kuruluşlar.....	23
2.6. Sektörel Gereksinimler.....	24
2.7. Yurt İçinde Grafik Tasarımı Programı Bulunan Meslek Yüksekokulları.....	26
2.7.1. Grafik Tasarımı Programı Bulunan Devlet Üniversiteleri.....	27
2.7.2. Grafik Tasarımı Programı Bulunan Vakıf Üniversiteleri.....	29
2.7.3. Grafik Tasarımı Programı Bulunan Vakıf Meslek Yüksekokulları.....	29
2.8. Yurt Dışında Grafik Tasarımı Programı Bulunan Meslek Yüksekokulları.....	30
2.9. Yurt Dışında Mesleki ve Teknik Eğitim.....	31
2.9.1. Almanya.....	31
2.9.2. İspanya.....	31
2.9.3. Amerika.....	32
2.9.4. Japonya.....	33
2.9.5. Rusya.....	34
2.9.6. İsveç.....	34
2.10. Grafik Tasarımı Programı ve Yükseköğretimde Güncel Değişimler.....	35
2.10.1. Grafik Tasarımı Programının Bologna Süreci Kapsamında Revizyonu.....	36
2.10.1.1. Diploma Eki-DE (DS: Diploma Supplement) Uygulamasına Geçilmesi.....	38
2.10.1.2. Yükseköğretimde Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (UYÇ) Oluşturulması.....	39
2.10.1.3. Avrupa Kredi Transfer Sistemi - AKTS (ETCS: European Credit Transfer System) Uygulamasına Geçilmesi.....	39
2.10.1.4. Öğrencilerin ve Öğretim Elemanlarının Hareketliliğini Sağlamak ve Yaygınlaştırmak.....	40
2.10.1.5. Ulusal Kalite Güvence Sisteminin Kurulması.....	40

BÖLÜM 3
YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	42
3.2. Araştırma Evreni.....	43
3.3. Araştırma Örneklemi.....	45
3.4. Veri Toplama Araçları.....	46
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	47

BÖLÜM 4
BULGULAR VE YORUM

4.1. Bulgular ve Yorum.....	48
-----------------------------	----

BÖLÜM 5
SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Öneriler.....	53
-----------------------------	----

EKLER.....	57
------------	----

KAYNAKÇA.....	61
---------------	----

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1. 2012-2013 Öğretim Yılı Meslek Yüksekokulları Sayısı.....	11
Tablo 2. Yıllara göre, Türkiye’de meslek yüksekokullarında grafik tasarımı programı öğrenci sayıları.....	12
Tablo 3. Ön lisans ve lisans düzeyinde yükseköğretimde görev yapan öğretim elemanları sayısı.....	14
Tablo 4. Grafik tasarımı programı bulunan devlet üniversiteleri.....	27
Tablo 5. Grafik tasarımı programı bulunan vakıf üniversiteleri.....	29
Tablo 6. Grafik tasarımı programı bulunan vakıf meslek yüksekokulları.....	29
Tablo 7. Yurt dışında grafik tasarımı programı bulunan meslek yüksekokulları.....	30
Tablo 8. Araştırma evrenini oluşturan Türkiye’deki grafik tasarımı programı bulunan devlet üniversiteleri.....	43
Tablo 9. Araştırma evrenini oluşturan Türkiye’deki grafik tasarımı programı bulunan vakıf üniversiteleri.....	44
Tablo 10. Araştırma evrenini oluşturan Türkiye’deki grafik tasarımı programı bulunan vakıf meslek yüksekokulları.....	44
Tablo 11. Araştırmanın örneklemini oluşturan 2013 yılı itibariyle eğitim-öğretimine devam eden grafik tasarımı programı bulunan meslek yüksekokulları sayısı.....	45

KISALTMALAR LİSTESİ

- AB:** Avrupa Birliği
AGI: Uluslararası Grafik Birliği
AIGA: Amerika Grafik Sanatlar Enstitüsü
AKTS: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
AÖF: Açık Öğretim Fakültesi
AYA: Avrupa Yükseköğretim Alanı
DE: Diploma Eki
DPT: Devlet Planlama Teşkilatı
EQF: Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
EQF-LLL: Hayat Boyu Öğrenme İçin Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
GİB: Gelir İdaresi Başkanlığı
KOBİ: Küçük ve Orta Boy İşletmeler
MEB: Milli Eğitim Bakanlığı
METEB: Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesi
MYK: Mesleki Yeterlilik Kurumu
MYO: Meslek Yüksekokulu
OMÜ: Ondokuzmayıs Üniversitesi
ÖSYM: Ölçme Seçme Yerleştirme Merkezi
TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSİAD: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
TYYÇ: Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi
UYÇ: Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi
QF-EHEA: Avrupa Yükseköğretim Alanı İçin Yeterlilikler Çerçevesi
YAYKUR: Yaygın Yükseköğretim Kurumu
YÖK: Yükseköğretim Kurulu
Akt.: Aktaran
Bkz.: Bakınız
Çev.: Çeviren
S: Sayı
t.y.: Tarih Yok
s.: Sayfa
ss.: Sayfa Sayısı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Türkiye’de, meslek yüksekokulu grafik tasarımı programında; bilimsel, kültürel ve sanatsal değerler ışığında özgünlük, yaratıcılık, simgesel anlatım gücü, bilimsel çözümlenme metotlarının çözüm süreçlerinde uygulanması ve materyal kullanabilme teknik becerileri doğrultusunda genel olarak teorik ve uygulamalı konular ele alınmakta ve bunlar atölye çalışmaları ile desteklenmektedir.

Grafik tasarımı eğitiminin her aşamasında disiplinler arası ve multidisipliner işbirliği kapsamında ve estetik bir değer doğrultusunda oluşturulan uygulamada özgünlük, işlevsel bir anlatım gücü, yaratıcı çözümlenme ve donanım/yazılım kullanabilme teknik becerisi ana ekseninde yer almaktadır (Gazi Üniversitesi, www.gazi.edu.tr, 2013). Grafik tasarımı ve mesleki eğitimi ile tasarımcının kimliği ve üretim sürecindeki rolü, sosyolojik, ekonomik, kültürel ve teknolojik gelişmelere bağlı değişimlerle sürekli iç içe olmalıdır. Değişen ve gelişen bu dinamiklere uygun tasarım çözümleriyle yanıtlar vermeye çalışan grafik tasarımı programı bu nedenle sürekli yenilenme ve çağdaş olanı yakalama hedefinde olmalıdır.

Günümüzde bilimsel ve teknolojik gelişmeler, bilginin gücünü ön plana çıkarmıştır. Artık, ağır sanayiden dijital teknolojiye kadar birçok üretim ve hizmet alanında robotlar kullanılmakta, otomasyon sistemleri küçük işyerlerine kadar girmiş bulunmaktadır (Seylan, 2004: 1). Gelişmiş ülkelere bakıldığında teknolojiyi üretebilecek ve kullanabilecek gerekli insan gücünün istenen nitelik ve nicelikte yetişme kaygısıyla gerekli eğitim sistemleri oluşturdukları görülmektedir. Çünkü kalkınmayı hedefleyen toplumlarda nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, eğitim sistemi önemli bir görev üstlenmektedir (Kazu ve Demirli, 2002: 155-156)

Birçok alanda yaşanan gelişmeler, çeşitli olaylar ve durumlar karşısında yaşam biçimlerimizi, düşünce sistemlerimizi, olaylara ve insanlara karşı tutum ve davranışlarımızı büyük ölçüde değiştirmektedir. Öğrenme süreçlerinde eğitim

programları da, bu hızlı ve günümüz şartlarına göre ayak uydurmak zorunda kaldığı değişimlerden kültürel yapılanmanın içeriğine bağlı olarak kendini güncellemelidir.

Bu araştırmada, Türkiye’de meslek yüksekokullarında yürütülmekte olan grafik tasarımı programında, sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli grafik tasarımcılar yetiştirmek amacıyla verilen eğitim-öğretim hizmetlerinin incelenmesini ve sürdürülebilir olması açısından grafik tasarımı programı öğretim programlarının ulusal ve uluslararası düzeyde yaşanan çeşitli değişkenler eşliğinde (ekonomik, teknolojik, sosyolojik, politik, kültürel vb.) düzenli olarak güncellenip güncellenmediğiyle ilgili bir saptama amaçlanmaktadır.

1.1. PROBLEM

Eğitim dokumuz içerisinde mesleki ve teknik eğitimin ilk kademesi mesleki ve teknik orta eğitim, ikinci kademesi ise meslek yüksekokullarında ön lisans düzeyinde verilen eğitimidir. Bu iki kademenin müfredatlarının birbirinin devamı şeklinde olması gerekir. Ancak bugünkü yapıda devamlılığın olduğundan bahsedilemez (YÖK, 2012: 1). Grafik ürünün anlamlandırılması adına görsel okuryazarlığımıza katkı sağlayan grafik tasarımın; bilgisayar donanım ve yazılımları ile çeşitli teknolojik gelişmeler, sosyo-kültürel yapılarda değişen dinamikler, biçimsel çeşitlilik doğrultusunda toplumsal yaşantıları etkilediği öngörülmektedir. Becer’e (2011: 34-35) göre; “İletişim, grafik tasarımın hayati unsurudur. Zaten, grafik tasarımı bu denli ilginç, dinamik ve çağdaş kılan şey de iletişime yönelik olmasıdır. Tasarımcı; güncel bir bilgiyi, çağdaş bir beğeni anlayışı içinde ve yine çağdaş araç ve malzemelerle sunmak zorundadır. Bu nedenle de yeni eğilimleri, teknolojik buluşları ve yaşadığı dönem içinde tartışılan sanatsal, felsefi, politik sosyolojik vb. sorunları yakından izlemelidir”.

Kültürlerarası ve disiplinler ötesi bir iletişim alanında; sektörel gereksinimlere yön verebilecek, mesleki uygulamalara ilham kaynağı olabilecek, özel ve yaratıcı bir uzmanlık alanı olan grafik tasarım; hedef kitlelerin sosyo-kültürel ve doğal çevresini anlamlandırabilmesinde ona katkı sağlayabilecek, önemini yitirmeyecek bir özelliğe sahiptir.

Seylan'a (2004: 3) göre; "Yeni gereksinimler, değişimleri gerekli kılmaktadır. Değişimler ise gelecekteki gereksinimlerin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Gelişim, bu diyalektiğin doğal bir sonucudur". Bu amaçla, meslek yüksekokulları grafik tasarımı programının da, hem ulusal hem de uluslararası platformlarda bu gereksinimin giderilmesine yönelik yeni bir misyona ve mesleki geçerliliğe sahip olabilecek, bir süreklilik içerisinde değerlendirilmesi doğal bir gerekliliktir.

Yükseköğretim Kurulu ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen MEB-YÖK Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi ile ilgili yayınladığı raporun sonuç paragrafı, çalışmamızın gerekçesine de ışık tutmaktadır.

Ön lisans seviyesinde verilecek bir eğitimde mezunların bazı sonuçlara zemin hazırlayan bilimsel teori ve kanunları bilmesi, bunları yorumlaması ve bu bilgileri mesleğinde de uygulayabilmesi beklenmektedir. Başarının ancak yeterli bir bilimsel alt yapının, yeterli uygulama bilgi ve becerisiyle bir araya gelmesi halinde elde edilebileceğine inanılmaktadır. Bazı bilimsel teori ve kanunları günlük hayatta kullanıma sokacak teknolojik yeniliklerin yapılamaması ve yeni uygulamaların geliştirememesi ülkemizin önde gelen teknolojik sorunlarından biridir. Başarı öğrencilere teori ve uygulamanın birlikte kazandırabildiği ve sanayi ve iş çevreleriyle sağlanacak işbirliği oranında yakalanabilecektir (MEB-YÖK, 2002: 4-5).

Bu araştırma, ulusal düzeyde 2013 yılı itibariyle grafik tasarımı eğitim öğretimine devam eden, devlet ve vakıf olmak üzere toplam 55 ayrı meslek yüksekokulu grafik tasarımı programının, içinde bulunduğumuz tekno-kültürel süreçlere göre sektörel gereksinimleri de dikkate alarak düzenli aralıklarla güncellemelerin ne tür boyutta yapıldığı, program için belirlenen yeterliliklerin, ders müfredatlarının ve ders içeriklerinin birbirleriyle ne derece uyum gösterdiklerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda alt problemler alanında belirtilen sorulara cevap aranacaktır.

1.2. ALT PROBLEMLER

1. Türkiye'de bulunan meslek yüksekokulları grafik tasarımı programlarının öğretim programları; değişen teknolojik, toplumsal, kültürel, ekonomik vb. dinamikler doğrultusunda güncellenmekte midir?

2. Yükseköğretim Kurulu'nun meslek yüksekokullarına yönelik genel bir yönetmeliği bulunmakta mıdır?
3. Yükseköğretim sistemimizde gerçekleştirilen değişimlerden meslek yüksekokulları grafik tasarımı programı ne şekilde etkilenmektedir?
4. Meslek yüksekokulu grafik tasarımı programı mezunlarından sektörün talep ettiği gereksinimler nelerdir?
5. Programdan mezun olanlar kamu veya özel sektörde hangi alanlarda istihdam edilmektedir?
6. Öğrencilerin uygulamalı eğitimleri (staj) sırasında iş kazalarına karşı sosyal güvenceleri karşılanmakta mıdır?

Bu sorulara yanıt aranması nedeniyle, **Ülkemizde Sektörel Gereksinimler Ekseninde Meslek Yüksekokulları Grafik Tasarım Programları** araştırma konusu olarak belirlenmiştir.

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırma, Türkiye'de bulunan meslek yüksekokullarında yürütülmekte olan grafik tasarımı programı öğretim programlarının ulusal ve uluslararası düzeyde sektörel gereksinimler dikkate alınarak çeşitli değişkenler eşliğinde (ekonomik, teknolojik, sosyolojik, politik, kültürel vb.) düzenli olarak güncellenip güncellenmediğiyle ilgili bir saptamayı, elde edilen sonuçlara göre, programdan mezun olanların sektörde nerelerde istihdam edildiklerinin, staj deneyimleri esnasında iş kazalarına karşı sosyal güvencelerinin olup olmadığının belirlenmesini amaçlamaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bilindiği gibi bir ülkenin gelişmesini etkileyen faktörlerin başında eğitilmiş insan gücü gelir. Bu ise iyi planlanmış bir eğitimle mümkün olabilir (Aydın, t.y.: 2). Ülkemizin hâlihazırdaki meslek yüksekokullarındaki grafik tasarımı programı eğitiminin yapısı incelendiğinde, oturmuş bir sistemin varlığından bahsetmenin oldukça güç olduğu görülecektir.

“Reform” olarak kabul edilen 3308 sayılı Mesleki ve Teknik Eğitim Kanunu ile iş piyasasının küreselleşen dünya pazarındaki rekabet gücüne cevap verebilecek nitelikli ara eleman yetiştirilmesi ortaya çıkarılan istatistiki araştırmalar neticesinde gerçekleştirilememiştir. Mevcut uygulamada meslek lisesi diploması başarı kriteri olarak kabul edilmiş, sisteme giren hemen herkesin bu belgelere sahip olması ile “nicelik” elde edilmiş ancak “nitelik” ihmal edilmiştir. Dünya Bankası Türkiye Direktörü Andrew Vorking mesleki eğitim reformunun gerekliliğine işaret edip, **“Türkiye’de işgücünün, sanayileşmiş AB ülkelerine göre daha ucuz ancak yeteri kadar eğitim ve donanımına sahip olmadığı için altını çizerek: ‘Türkiye’de eğitim için tüm gerekli şartlar var; ancak net bir eğitim stratejisi yok”** değerlendirmesinde bulunmuştur (Aydın, t.y.: 1).

Bu bakımdan yapılacak araştırmanın; Türkiye’de bulunan meslek yüksekokulları grafik tasarımı programlarının mevcut durumu ve programda verilen eğitim-öğretim hizmetinin günümüz değişen dinamikler doğrultusunda daha nitelikli olması bakımından ve hem bu alanda işgücü açığını gidermek hem de ilgili sektörlerin ihtiyaç duyduğu grafik tasarımcıyı yetiştirmek açısından olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. SAYILTILAR

Yapılan araştırma kapsamında;

1. Araştırma evrenini kapsayan tüm meslek yüksekokulları grafik tasarımı programının sektörden uzak bölgelerde kurulmuş olmaları,
2. “Sektörel Gereksinimler” başlığı altında belgesel tarama yöntemi kullanılarak edinilen bulguların, ilgili tüm sektörlerce yaşanmakta olduğu araştırmamızın sayıltılarını oluşturmaktadır.

1.6. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma, Türkiye’de 2013 yılı itibariyle grafik tasarımı eğitim-öğretimine devam eden devlet ve vakıf toplam 55 ayrı meslek yüksekokulu grafik tasarımı programı öğretim programları ile sınırlıdır.

BÖLÜM 2

MESLEK YÜKSEKOKULLARININ GENEL YAPISI

Ülkelerin gelişmesinde ve kalkınmasında sanayileşmenin temel unsuru olan bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip nitelikli insan gücünün rolü son derece önemlidir. Meslekî ve teknik eğitim, toplumsal hayatın her alanında ihtiyaç duyulan mesleklerde istihdam edilecek nitelikli insan gücü yetiştirilmesi amacıyla gerekli bilgi, beceri ve yetkinliklerin sistemli olarak verildiği eğitim türüdür (MEB, 2013: 11).

Ertürk'e (1972: 77) göre eğitim, "Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir". Türkiye'de eğitim sistemi yükseköğretim alanında, hem lisans ve lisansüstü düzeyde akademik eğitim-öğretim eşliğinde bilimsel çalışmalarını yürüten fakülte ve enstitüler, hem de ön lisans düzeyinde mesleki eğitimin verilerek, ekonomik kalkınmayı ve eğitilmiş insan gücü kazanımını artıran iki yıllık meslek yüksekokulları tarafından yürütülmektedir.

"Genel eğitim mi yoksa mesleki eğitim mi?" sorusu gelişmekte olan ülkeler için zor bir seçimdir (Yang, 1998, Akt. Tılak, 2002: 32). İnsan kaynağı çatısında genel eğitim "genel insan kaynağını", mesleki ve teknik eğitim "spesifik insan kaynağını" yaratır (Becker, 1964, Akt. Tılak, 2002: 32). Genel ve mesleki eğitim bir bütünün parçalarıdır. Genel ve mesleki eğitimin, eğitim sisteminin bütünü içinde birbirini tamamlayıcı işlevleri vardır. Yalnız genel eğitim veya yalnız mesleki eğitim bireyleri hayata hazırlamak için yeterli değildir (Doğan, 1983: 43).

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimi; iş gücü piyasasının ihtiyaçlarının karşılanması, üretimde verimlilik ve kalite artışının sağlanması, işsizliğin azalması, daha ucuz ve kaliteli mal ve hizmet üretilmesi, iç ve dış pazarlarda rekabet gücünün yükseltilmesi, kaynakların etkinlik, verimlilik ve rasyonellik esaslarına göre kullanılması, çağdaş teknolojinin izlenmesi, mal ve hizmet üretiminin yansıtılması, hızlı ve sağlıklı ekonomik kalkınmanın desteklenerek gerçekleştirilmesi gibi konular ekonomik açıdan gerekli kılmaktadır (Temel, 1996: 6).

Gerekli insan gücünün sağlanması için bireyin katılacağı eğitim sürecinin niteliği önemli bir husus olarak görülmektedir. Bu noktada eğitimin, hem toplumsal kalkınmaya

katkı sağlayacak hem de sosyal ortamda gereksinim duyulacak bireylerin teknik becerilerini geliştirecek şekilde verilmesi gerekmektedir. Bu sayede hem toplumsal kalkınmadaki ara insan gücü ihtiyacı olan teknik personel hem de bireylerin bir meslek edinmesi sağlanabilecektir (Kazu, Demirli, 2002: 155-156). Ama ülkemizin geçerli mesleki ve teknik eğitim yapısına bakıldığında, birçok program alanında değişen teknolojik, toplumsal, kültürel, ekonomik vb. dinamikler doğrultusunda esnek bir sistemin varlığından bahsetmenin güç olduğu söylenebilmektedir.

Bu programlardan birisi olan grafik tasarımı; farklı düşünceleri, inançları ve kültürleri yaşayan insanlarla; amaçlanmış ticari ya da sosyal bir ileti arasında ortak bir görsel iletişim kurmak açısından çok önemli bir işlevi yürütmekte olup, mesleki eğitim alanında da diğer program alanlarına göre her geçen gün daha büyük oranda insanın yaşamında yer almaya başlamış, günümüzde ise dünyayı saran dijital teknoloji ve iletişim ağı ortamında artık çağdaş dünyanın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir (Grafist 16, www.grafist.org, 2012).

Ulusal düzeyde, 2013 yılı itibariyle eğitim-öğretime devam eden devlet ve vakıf olmak üzere toplam 55 ayrı meslek yüksekokulu grafik tasarımı programı incelendiğinde; birbiriyle örtüşmeyen, içerik ve daha genel anlamda vizyon olarak farklılıklar söz konusudur. Ayrıca bu programlar incelendiğinde, içinde bulunduğumuz tekno-kültürel süreçlere göre düzenli aralıklarla sektörel gereksinimler doğrultusunda güncellenmediği, programlar arası yatay geçişlerde akreditasyonlar konusunda sorunlar yaşandığı söylenebilir.

Bununla birlikte, uluslararası alanda küreselleşen ekonomilerde yükseköğretime artan taleple birlikte ortaya çıkan rekabet ortamı ister istemez kurumların eğitim-öğretim hizmetlerinde gözle görünür bir değişikliğe ve gelişmişliğe (teknolojik, ekonomik, sosyo-kültürel) gitmeyi zorunlu kılmaktadır (YÖK, www.yok.gov.tr, 2013). Yaklaşık 76 milyon nüfusa sahip ülkemizde, meslek yüksekokullarının sayısının 754'e ulaşmış olması, doğal olarak meslek yüksekokullarına artan bir talebin varlığını göstermektedir. Böylece, birçok ülkedeki yükseköğretim sistemleri kendi sistemlerini bütünlük bir analizle sorgulamaya başlamış, yaşanan ortak sorunlara çözümler üretmek, öğretim

sistemlerini geliştirmek ve daha yeni modeller oluşturmak amacıyla bölgesel düzeyde bazı protokollere gitmişlerdir. Günümdüde yaşanılan bu gelişmelere bağlı olarak, uluslararası alanda yaygınlaşan Avrupa bölgesinde ortak bir Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) oluşturmak üzere başlatılan Bologna Süreci ölkemizde mesleki ve teknik eğitimin verildiği meslek yüksekokulları bakımından da sürekli geliştirilen ve dinamik bir nitelik taşıyan önemli bir revizyonu ifade etmektedir.

2.1. Türkiye’deki Meslek Yüksekokullarının Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

Meslek yüksekokulları; belirli mesleklere yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan dört yarıyıllık eğitim-öğretim sürdüren bir yükseköğretim kurumudur” biçiminde tanımlanmıştır (YÖK, 2005). Ertürk’e (1972: 77) göre eğitim: “Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir”. Mesleki eğitim ise; bireye iş hayatındaki belirli bir mesleki bilgi, beceri ve iş alışkanlıkları kazandıran ve bireyin yeteneklerini çeşitli yönleri ile geliştiren eğitim süreci biçiminde betimlenmektedir (Karaçam, 1996: 18).

Sanayi öncesi toplumlarda mesleki eğitim, formel bir eğitimden ziyade usta-çırak ilişkisi ile yürüyen bir yapıya sahipti. Türk toplumunda da 18. YY’a kadar mesleki eğitim geleneksel yöntemlere dayalı bir sistem içerisinde Selçuklu döneminde Ahilik, Osmanlı döneminde ise Lonca teşkilatları tarafından yürütölmüştür. Bu yapıda anne ve babaları tarafından meslek öğrenmek üzere bir ustanın yanına verilen çocuklar, belli bir süre burada çalışarak önce kalfalığa, sonra da ustalığa terfi ederdi. Bunun yanı sıra devlete bağlı bazı büyük kuruluşlar da kurs ya da okullar açarak ihtiyaç duydukları kalifiye elemanları yetiştirmekteydiler (Semiz ve Kuş, 2004: 272-295). Buralarda mesleki yeterliliğin esasları belirlenirken aynı zamanda ticaret ahlakı ve prensiplerinin de korunması esas alınmıştır.

Günümdüde meslek yüksekokulları olarak adlandırılan bu okullar, başlangıçta açıldığı meslek adıyla ya da tekniker eğitimi vermesi dolayısıyla tekniker okulu olarak adlandırılıyordu. Türk tekniker eğitim tarihini 22 Ağustos 1911 yılında başlatmak mümkündür. Çünkü bu tarihte İstanbul’da Nafia idareleri, fen memuru “kondüktör” ihtiyacını karşılamak üzere bugünkü manada tekniker okulları gibi bir okul açmıştır. Eğitim süresi iki yıldır. Daha sonra Nafia Fen Mekteplerinin süresi

1926 yılında 2,5 yıla çıkarılmıştır. 1936 yılında da Nafia Vekilliği'nin (Bayındırlık Bakanlığı) emri ile kapatılmıştır (Balcı, 2006, Akt. Dursun, 2008: 33).

1934 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın teklifi ve Başbakanlığın onayı ile Bayındırlık, Tarım, Ekonomi, Milli Savunma Bakanlıkları ve Genel Kurmay Başkanlığı temsilcilerinden oluşan bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyon 1936'da bir rapor hazırlamışlardır. Raporda çeşitli meslek alanlarında ve kademelerde ihtiyaç duyulan teknik insan gücü yetiştirilmek üzere; Çıraklık Okulları, Akşam Sanat Okulları, Gezici ve Geçici Kurslar, Orta Meslek Okulları, Tekniker Okulları, Mühendis Okullarının açılması öngörülmüştür. Ancak tekniker okullarının eğitimine bu öneriden 17 yıl sonra başlanabilmektedir. 1953 tarihinde 59 sayılı Talim Terbiye Kurulu kararı ile kuruluş yönetmeliği yayımlanmış ve öğretime açılmıştır. İlk etapta 22'si aksam ve 4'ü gündüz öğretim yapan bu okullarda; inşaat, elektrik, radyo ve radyoloji, makine, motor, sıhhi tesisat ve kalorifercilik bölümleri bulunmuştur (Balcı, 2006, Akt. Dursun, 2008: 33).

MEB 1976 yılında tekniker eğitimine, 1972 yılında da yüksek tekniker eğitimine son vermiştir. Tekniker okullarının kapatılması, tekniker eğitime ihtiyacın olmadığından ziyade, artan öğrenci boykotları (siyasi olaylar) sebebiyle olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı, Tekniker ve Yüksek Tekniker okullarının kapatılması ile bu alanda oluşan boşluğu doldurmak için yeniden yapılanmaya gitmiş ve bu nedenle lise ve dengi okullardan mezun olan öğrencilere, toplumumuzun ve ekonomimizin ihtiyaç duyduğu alanlarda, modern ve eğitim teknolojisinin bütün gerekliliklerini kullanarak eğitim imkânı hazırlamak ve böylece yükseköğretim önündeki yığılmaya çözüm yolu bulmak amacıyla yaygın yükseköğretim kurumu, kısa adıyla YAYKUR 26.09.1975 gün ve 3745 sayılı karar ile kurulmuştur. YAYKUR'un amacı ara insan gücünü yetiştirmektir. Örgün Yükseköğretim kuruluşlarının yurt geneline yayılmasını sağlamak ve bu arada Açık Yükseköğretimi de sürdürmekte görevli kılınmıştır. Örgün Yükseköğretim olarak 1975 yılında 36 yüksekokul açılmıştır. Bu sayı 1976'da 59'a yükselmiştir. Bunlardan 14'ü öğretim süresi üç yıl olan Yabancı Diller Yüksekokulu'dur. 45'i ise Meslek Yüksekokullarıdır (Balcı, 2006, Akt. Dursun, 2008: 34).

1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile Yükseköğretim Kurulu (YÖK) teşkil edilmiş ve akademik, kurumsal ve idari yönden yeniden yapılanma sürecine girmiştir. Bu kanunla ülkemizdeki tüm yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulu çatısı altında toplanmış, akademiler üniversitelere, eğitim enstitüleri eğitim fakültelerine dönüştürülmüş ve konservatuvarlar ile belirli mesleklere yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan dört yarıyıllık eğitim-öğretim sürdüren meslek yüksekokulları da üniversitelere bağlanmıştır (Balcı, 2006, Akt. Dursun, 2008: 34).

2.2. Türkiye'de Meslek Yüksekokullarının Mevcut Niceliksel Durumları

Türkiye'de mesleki ve teknik eğitimin nicelik ve nitelik olarak yeterli bir düzeyde olmadığı ve bugünkü durumundan daha ileri bir düzeyde geliştirilmesi bilinen bir gerçektir. Bunun yanında ülkemizin nitelikli ara insan gücüne olan gereksinimi de üst

safhadadır. Sanayinin gereksinim duyduğu nitelikli ara insan gücünü yetiştiren kurumlar arasında meslek yüksekokulları da bulunmaktadır (MEB-YÖK, 2005: 1-2).

Meslek yüksekokulları tekniker ve meslek elemanı unvanına sahip ara insan gücü yetiştirmektedirler. Türkiye ekonomisinde üretim ve istihdamın çok büyük bir bölümü KOBİ'ler (Küçük ve Orta Boy İşletmeler) tarafından gerçekleştirilmektedir. Bütün kalkınma planları, ara insan gücü ihtiyacını geçmişte sürekli olarak ortaya koymuş ve günümüzde de duyulan bu gereksinimi ortaya koymaya devam etmektedirler (YÖK, 2007). Büyüyen Türkiye ekonomisinin, küresel uluslararası pazarlarda rekabet gücünün yükseltilmesi ve yeni istihdam alanlarının oluşturulması için meslek yüksekokulları ve bunların yetiştirdiği nitelikli teknik eleman sayısı önemli görülmektedir.

Ancak, Mesleki ve teknik eğitimin yükseköğretim boyutunun da gerek nicelik gerekse nitelik olarak yeterli bir düzeyde olmadığı bir gerçektir. Sayıları her geçen gün artmakta olan meslek yüksekokulları (MYO) iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli ara kademe insan gücünü yetiştirme istikametinde olumlu gelişmeler kaydetmeye devam etmektedir (MEB-YÖK, 2005: 1-2).

2.2.1. Meslek Yüksekokullarının Niceliksel Durumu

Türkiye'de 2012-2013 eğitim-öğretim yılı itibariyle; 694'ü devlet ve 52'si vakıf ve 8'i de vakıf meslek yüksekokulu olmak üzere toplam 754 meslek yüksekokulu eğitim-öğretimini sürdürmektedir.

Tüm yurt geneline yayılmış olan bu okullara halkın ve yerel yönetimlerin ilgi desteği artarak devam etmektedir (MEB-YÖK, 2005: 2). Kuruluş şekillerine göre ülkemizde önceki yıllara göre daha fazla türde meslek yüksekokulu bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki Tablo 1.'deki gibi sıralanmaktadır:

Meslek Yüksekokulları	Sayı
Adalet Meslek Yüksekokulu	27
İşletmecilik Meslek Yüksekokulu	1
Meslek Yüksekokulu	550
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	87
Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	34
Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu	32
Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu	4
Sağlık Bilimleri Meslek Yüksekokulu	1
Tapu ve Kadastro Meslek Yüksekokulu	1
Sanat ve Tasarım Meslek Yüksekokulu	1
Ormancılık Meslek Yüksekokulu	1
Denizcilik Meslek Yüksekokulu	3
Havacılık Meslek Yüksekokulu	2
Turizm Meslek Yüksekokulu	2
Vakıf Meslek Yüksekokulu	8
TOPLAM	754

Tablo 1. 2012-2013 Öğretim Yılı Meslek Yüksekokulları Sayısı (YÖK, 2013)

Bunlar devlet üniversiteleri tarafından kurulmuş olan meslek yüksekokulları, vakıf üniversiteleri tarafından kurulmuş meslek yüksekokulları ve üniversite kurma şartına bağlı olmaksızın 4702 Sayılı Kanun hükümlerine göre vakıflar tarafından kurulan iki yıllık vakıf meslek yüksekokullarıdır (YÖK, www.yok.gov.tr, 2010). Buna ilave olarak Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi ön lisans programlarında da 45 alanda ön lisans/MYO eğitimi verilmektedir. Sınavsız geçiş uygulaması ile birlikte AÖF Ön Lisans programlarını tercih eden öğrenci sayılarında önemli artışlar olmuştur. Ayrıca, Türkiye’de Yükseköğretim Kurulu’na bağlı olmaksızın yükseköğretim düzeyinde eğitim-öğretim veren, kamu kurum ve kuruluşlarında görevlendirilmek üzere personel yetiştiren 30 adet Polis Meslek Yüksekokulu ve 6 adet de Askeri Meslek Yüksekokulu bulunmaktadır.

Daha kısa bir süre öncesine kadar kendilerine ait fiziki bir mekânları bile bulunmayan meslek yüksekokulları şimdilerde kendilerine ait binalarına taşınmış

bulunmaktadırlar. Uygulama ağırlıklı olan bu okulların, eğitim-öğretimlerini özel tasarımı yapılmış, binalarda sürdürmeleri eğitim kalitesinin geliştirilmesi yönünde olumlu bir gelişmedir. Sanayinin gereksinim duyduğu nitelikte bir eğitim gerçekleştirebilmek için, meslek yüksekokullarının sahip olduğu laboratuvar ve atölyelerin sanayide kullanılan teknolojiye uygun olarak donatılmış olmaları gerekmektedir. Ancak, günümüz koşullarında çok yüksek maliyeti gerektiren bu araç-gereç ve donanımlarında eksiklikler bulunabilmektedir. Bununla beraber son 10 yılda, devlet üniversiteleri ve yerel yönetimlerin destek ve katkılarıyla eksikliklerin giderilmesi yönünde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Buna ek olarak, Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgesi (METEB) okullarının bulunduğu bölgelerde mevcut olan tesis, araç ve gereçler ortak kullanım yoluyla meslek yüksekokulu öğrencilerinin yararlanmasına sunulurken, eksikliklerin belirli bir ölçüde azaltılmaya çalışılmışsa da İl ve ilçe milli eğitim yetkililerinin ve meslek lisesi yetkililerinin yeterli ilgiyi ve özveriye göstermeyişlerinden dolayı yeterli verim alınamamaktadır (YÖK, 2007).

2.2.2. Meslek Yüksekokulları Grafik Tasarımı Programı

Öğrencilerinin Niceliksel Durumu

Türkiye’de meslek yüksekokulları bünyesinde grafik tasarımı programında eğitim-öğretim faaliyetleri kesin olarak hangi tarihte başladığı bilinmemekle beraber, ÖSYM’nin mevcut kayıtları doğrultusunda 1995-1996 eğitim-öğretim yılında başlamış olduğu varsayılmaktadır. Bu doğrultuda, ön lisans grafik tasarımı programıyla ilgili olarak aşağıda Tablo 2.’de eğitim-öğretime başladığı öğretim yılından bugüne kadar bazı öğrenci istatistikleri verilmiştir.

Öğretim Dönemi	Yeni Kayıt	Toplam Öğrenci Sayısı	Bir Önceki Öğretim Yılı Mezun Sayısı
1995-1996	45	86	35
1996-1997	54	100	36
1997-1998	53	118	30
1998-1999	73	135	52
1999-2000	85	166	45
2000-2001	76	163	66
2001-2002	66	152	68
2002-2003	696	780	54
2003-2004	580	1286	43

2004-2005	556	1420	367
2005-2006	596	1551	393
2006-2007	618	1539	443
2007-2008	792	1765	420
2008-2009	1140	2259	448
2009-2010	1336	2931	514
2010-2011	1738	3667	809
2011-2012	2084	4638	995
2012-2013	2411	5740	1162
TOPLAM	12999	28496	5980

Tablo 2. Yıllara göre, Türkiye’de meslek yüksekokullarında grafik tasarımı programı öğrenci sayıları (ÖSYM, 2013)

Tablo 2.’ye bakıldığında 2002-2003 eğitim öğretim yılına kadar meslek yüksekokulları grafik tasarımı programına kayıt yaptıran öğrenci sayısı her öğretim yılı kademeli olarak minimum seviyede bir artış gösterirken, bu tarihten itibaren sınavsız geçiş projesiyle birlikte % 1000’lik bir artış göstererek oldukça yüksek bir sayıya ulaşmıştır. Sınavsız geçiş projesinin uygulanmaya koyulmadan önceki mevcut sistemde grafik tasarımı programından mezun olan öğrencilerin, kayıt yaptıran öğrenci sayısına oranına bakıldığında % 75-80 seviyelerinde nitelikli bir dağılım göstermektedir. Ancak sınavsız geçiş projesiyle artan öğrenci sayısı ile birlikte bu oran % 45-50 seviyelerine kadar düşmüştür. Ayrıca, programda öğrenim gören öğrenci sayısının artmasıyla birlikte meslek yüksekokullarında bulunan mevcut derslik ve atölye sayılarının da yeterli olup olmadığı hakkında endişeler taşımaktadır.

Bu durumu Dursun (2008: 46), “Ülkemizde uluslararası rekabet koşullarına uyum sağlayabilecek ürün ve hizmetlerin üretilmesinde görev alacak iş gücünün yetiştirilmesinde bugüne kadar uygulanmakta olan yaklaşımlardan daha farklı yaklaşımlara ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu tarafından yapılan çalışmalar sonunda 2001 yılında Mesleki ve Teknik Orta ve Yükseköğretim Kurumları Arasında Program Bütünlüğünün ve Devamlılığının

Sağlanması Projesi veya diğer adıyla Sınavsız Geçiş Projesi'nin kanunlaştırılarak, meslek yüksekokullarında okuyan öğrenci sayılarının artırılmasına ve dolayısıyla mesleki ve teknik eğitimde okullaşma oranının yükseltilerek çağdaş ülkeler seviyesine yaklaştırılmasına önemli katkılarda bulunacağı değerlendirilmiştir. Ancak şimdiye kadar alınmış ve alınmakta olan tüm önlemlere rağmen yapılan plan, hedeflerinin gerisinde kalmıştır” şeklinde ifade etmiştir.

2.2.3. Meslek Yüksekokulları Grafik Tasarımı Programı Öğretim Elemanlarının Niceliksel Durumu

Türk yükseköğretim sisteminin genelinde olduğu gibi, meslek yüksekokullarında da ciddi boyutlarda öğretim elemanı sıkıntısı mevcuttur. Son yıllarda yeni açılan meslek yüksekokulları nedeniyle ve özellikle sınavsız geçiş sistemi dolayısıyla artan öğrenci sayıları, öğretim elemanı ihtiyacını da beraberinde getirmiştir. Aşağıdaki Tablo 3.'de 2012-2013 öğretim yılı itibariyle meslek yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanları hakkında bazı veriler bulunmaktadır (YÖK, 2007).

Akademik Unvan	Ön Lisans	Lisans
Profesör	184	17177
Doçent	213	10309
Yardımcı Doçent	1590	25071
Öğretim Görevlisi	10000	8711
Okutman	631	8106
Uzman	293	2928
Araştırma Görevlisi	285	35015
Çevirici	1	20
Eğitim Öğretim Planlamacısı	-	21
TOPLAM	13197	

Tablo 3. Ön lisans ve lisans düzeyinde yükseköğretimde görev yapan öğretim elemanları sayısı (ÖSYM, 2013)

Yukarıda verilen Tablo 3.'e bakıldığında meslek yüksekokullarında görev yapan öğretim elemanlarında unvanlı öğretim elemanı (Prof., Doç., Yrd. Doç.) sayısı lisans düzeyinde öğretim veren fakültelerdeki unvanlı öğretim elemanı sayısından oldukça düşük seviyede olduğu görülmektedir. Ayrıca, tabloda meslek yüksekokullarında öğretim görevlisi kadrosunda görev yapan öğretim elemanı sayısının lisans düzeyine göre fazla olduğu görülmektedir. Meslek yüksekokullarında görev yapan unvanlı öğretim elemanlarının az sayıda oluşu, bu okullarda verilen eğitimin kalitesinin de oldukça düşük seviyede olduğunun bir göstergesi olarak görülebilir.

Mesleki ve teknik eğitimin amacı, teorikten çok uygulama amaçlı eğitim vermektir. Ancak öğretim elemanlarının işyeri deneyimlerinin olmayışı bu eğitimi olumsuz yönde etkilemektedir. Ülkemizde lisans düzeyindeki programlarda görev yapan öğretim üyelerinin niteliklerinin, dünyaca kabul edilen tanımları olmasına karşılık, meslek yüksekokullarında görev alan öğretim elemanlarının niteliklerinin bu tür bir tanımları yoktur. Meslek yüksekokullarında doktora derecesine sahip öğretim elemanları görev yaptığı gibi, bu dereceye sahip olmayan öğretim görevlisi, okutman ve uzmanlar da görev yapmaktadır (YÖK, 2005).

Meslek yüksekokullarında görevli meslek dersi öğretim elemanları genelde, alanı ile ilgili herhangi bir lisans programını bitirdikten sonra, Yükseköğretim Kurulu'nun açmış olduğu kadrolara başvurarak öğretim görevlisi olarak ders vermeye başlamaktadırlar. Bu uygulama eğitim sistemimiz içerisinde ne lisans eğitiminde ne de orta öğretimde mevcuttur. Fakültelerde araştırma görevlileri, deneyimli öğretim üyeleri yanında belli bir zaman içerisinde deneyim aldıktan sonra kendilerini geliştirmektedirler. Meslek liselerinde ise Milli Eğitim Bakanlığınca uygulanan en az 1 yıl süren zorunlu stajyer öğretmenlik uygulaması vardır ve bunlar hizmet içi eğitimle de pekiştirilmektedir. Meslek yüksekokullarında ise, böyle bir uygulama olmadığı için öğretim elemanları kendi kişisel çabaları ile yetkinliklerini yükseltmeye çalışmaktadır. Ama aradan geçen zaman diliminde verilen eğitimin kalitesi öğrencileri olumsuz yönde etkilemektedir.

AB ülkelerinde ve ABD'de meslek yüksekokulu ve dengi yükseköğretim kurumlarında görev alacak öğretim elemanlarından iş tecrübesi ve öğretim elemanlığı için belirli merkezlerden alınmış sertifika istenilmektedir. Bu ülkelerde öğretim elemanlığı itibarlı ve talebi yüksek bir meslektir. Bu nedenle meslek yüksekokulları öğretim elemanlarının

sürekli eğitilebileceği, eğitim ve teknoloji merkezlerinin bir an önce faaliyete geçmesi önem kazanmaktadır (YÖK, 2007).

2.3. Grafik Tasarımı ve Mesleki Eğitiminin Önemi

“Grafik” sözcüğü Yunanca “Grafikos” ya da “Graphein” sözcüğünden gelir. Yazmak, resim çizmek, işaret ve desen anlamındadır (Erkmen, 1993: 32). Grafik (*İng. graphic*), değişkenler arasındaki ilişkinin, doğrular, dağılım eğrileri, ya da alçalan ve yükselen sütunlar biçiminde anlatımını sağlayan çizge ya da çizgesellerdir. Temel fonksiyonları, görselleştirilerek iletilen bilgiyi açık ve anlaşılır kılmaktır (Gülsoy, 1999: 25).

Modern grafik tasarımın, yukarıda yapılan tanımı ile doğrudan hiçbir bağıntısı yoktur. Ama her ikisinin de ortak bir noktası vardır. O da, iletilecek bilginin açık ve anlaşılır kılınmasıdır. Grafik tasarım, pek çok alanı kapsayan görsel bir sanat disiplini. Sanat yönetimi, tipografi, sayfa düzeni, bilgi teknolojileri ve diğer yaratıcı alanları içinde barındırır. Bu çeşitlilik, tasarımcıların içerisinde uzmanlık edinebileceği çok parçalı bir zemin anlamına gelmektedir (Ambrose, Harris, 2012: 12). Ayrıca, grafik tasarımda iletinin ekonomik ve estetik olarak iletilmesi bir amaç ve başarı ölçütüdür.

Uluslararası Grafik Birliği (AGI) ve Amerika Grafik Sanatlar Enstitüsü’nde (AIGA) başkanlık yapmış Massimo Vignelli’ye (Heller, 1996: 1) göre; grafik tasarım, bilgiyi organize etmektir. Vignelli, “Grafik tasarımı bilgiyi organize etmek olarak algılıyorsanız, tüm bu bilgisayar efektlerinin, tasarımı bir parça dahi beslemediğini görürsünüz. Bu, sadece form büyötmeye yarar ki bunun, kalite yaratmakla ilgisi yoktur” diyerek grafik tasarımda modernist hareketi önemsemediğini vurgulamaktadır.

Günümüzde, grafik tasarımı terimi için farklı kavramlar da kullanılmaktadır. Örneğin, Cambridge Üniversitesi gibi birçok üniversitede mimarlık, şehir tasarımı ve grafik tasarımı konularında ders veren Richard Soul Wurman, daha 1976 yılında “Grafik tasarımı” yerine “Bilgi mimarlığı” kavramını geliştirmiştir. Bilgi mimarlığı, iyi seçilmiş sözcüklerle görsel öğeler arasında kurulan uygun ilişkidir. Karmaşık olanı basitleştirme yeteneği ve tarz yerine anlamaya önem vererek ilgiyi anlaşılır kılmaktır. Bilgi mimarlığı, giderek daha karışık anlaşılmaz bir durum alan bilgiyi, yeniden ve yaratıcılıktan taviz vermeden düzenleyerek ona açıklık ve anlam kazandıracaktır (Bierut, Steven & Heller, 1997: 1-2).

Dinamik bir varlık olarak, kendisi ve dışında var olan her nesne ile kesintisiz bir etkileşim içinde bulunan insanın, bu nesnelere karşı sözel ya da görsel iletişimde bulunması kaçınılmaz bir olgudur. Gelişmiş ya da gelişmekte olan toplumlarda grafik ürünler önemli ve sürekli bir yere sahiptirler. Bu nedenle modern insanın tüm hayatı etkinlikleri, grafik ürünlerle görsel bir iletişim kurabilme yeteneklerine bağlıdır (Becer, 2011: 14).

Grafik tasarımı, saptanan görsel iletişim sorunlarında, sorunu yorumlama çözümleriyle birçok insan tarafından tercih edilen yaklaşımları yansıttığı için ticarete dönüktür. Bu nedenle grafik tasarımı resim, heykel ya da müzik gibi kişisel nitelikli sanatlar kadar bağımsız değildir. Grafik tasarımı, güzel sanatların estetik ilkeleriyle yazı ve görüntüyü, birbirini tamamlayan bir uyum içinde organize ederken, bilgiyi hedeflenen kitleye açık ve yalın biçimde iletme işlevini de ekonomik olarak yerine getirmek zorundadır. Grafik tasarımı, ticari amaçlar ve kaygılar doğrultusunda bilgiyi organize ederek kitlelerle iletişim kurduğu için; anlaşılır, etkili bir görsel iletişim amaçlamalıdır. Bu nedenle, grafik tasarımcı, bir sanatçı kadar özgür bir ortama sahip değildir. İşlevselliği estetikle birleştirerek sunma zorunluluğu, tasarımcıyı sınırları belirlenmiş bir alanda en yaratıcı, özgün, yalın, açık ve zekice tasarlanmış grafiksel ürün üretimiyle karşı karşıya bırakmaktadır.

Rand'a (1987: 1) göre; "Tasarımcının yaptıkları, herhangi bir fikir veya biçimle sınırlı değildir. Grafik tasarım, doğum ilanlarından ilan panolarına, görsel iletişim ile ilgili tüm alanları kapsar. Bir Shakespeare dörtlüğünün tipografisinden, bir mısır gevreği paketinin tasarımına kadar her görsel fikir buna dâhildir".

Geçmişte varlığını, tüketim çılgını bir toplum kültürüne hizmet etmeye borçlu olan grafik tasarımı, bugün küresel düzeyde çevre bilincinin gelişmesiyle birlikte "tasarım ekolojisi" kavramını gündemine alarak sosyal bir sorumluluk bilincine de sahip olmuştur (Tomak, 2002: 4). Buna paralel olarak planladığı hedeflerine ulaşmak için; kağıt israfı yaratmadan ve doğal kaynakları yok etmeden çözümler üretmeyi, kargaşa ve atık üretmek yerine değer ve kalıcılık yaratmayı, iletiyi basit ve en yalın biçimde organize etmeyi, bilgiyi en faydalı biçimde kullanmayı ilke edinerek toplum genelinde

temel tutum ve davranış değişiklikleri yaratarak artık kötü tasarımı ve yanlış düşünceyi reddeden bir tavır alarak, değişen ve gelişen toplum dinamiklerine uygun olarak sürekli yenilenme sürecinde ve çağdaş olanı uygulama amacıyla olmalıdır.

Nitelikli bir işgücü alanı yaratmak, gelişmekte olan ekonomilere sahip ülkelerin kalkınması ve yeni istihdam alanları oluşturması adına büyük önem taşıyabilmektedir. Ülkemizin geçerli mesleki ve teknik eğitim ön lisans yapısı incelendiğinde, meslek yüksekokullarında bulunan birçok program (el sanatları, bitkisel ve hayvansal üretim, makine ve metal teknolojileri, halkla ilişkiler ve tanıtım, büro yönetimi, pazarlama ve reklamcılık programları gibi) alanında olduğu gibi grafik tasarımı programında da değişen teknolojik, toplumsal, kültürel, ekonomik vb. dinamikler doğrultusunda öğretim programlarının güncellenerek revize edilmesine yönelik girişimlerin düzenli aralıklarda gündeme getirilmesine ilişkin bir çaba içinde olunmadığı söylenebilir.

Aynı toplumsal doku içinde yer alan insanlara ya da farklı kültürel özellikleriyle daha genel bir coğrafyada yaşayan topluluklara özgü yaratılan gereksinimlerin giderilmesi, amaçlanmış ticari ya da sosyal içerikli bir paylaşım için ortak ve doğru bir görsel iletişimin kurulması bakımından grafik tasarımı, ön lisans programları arasında önem kazanmaktadır. Bir ürün, hizmet, fikir ya da kuruluşa ilişkin planlanmış stratejiler doğrultusunda, ya iki ve üç boyutlu yüzeyler üzerinde ya da dijital ortamlarda yazı ve görüntü öğelerinin organize edilerek görselleştirilmesini ve belirlenen medya araçlarıyla uygun yer ve zaman konumu dikkate alınarak hedef kitleye iletmek üzere hazırlanan uygulamaları içeren bir tasarım disiplini olan grafik tasarımın, değişen ve gelişen sosyo-kültürel dinamiklere uygun olarak kesintisiz bir yenilenme sürecinde ve çağdaş olanı öğretim programları aracılığıyla uygulama amacıyla olmalıdır.

Meslek yüksekokullarındaki grafik tasarımı programının genel amacı; öncelikle yerel ve ulusal düzeyde iki boyutlu grafik ürünlerin baskı öncesi, baskı ve baskı sonrası üretim süreçlerinde sektörel gereksinimleri karşılayacak teknik yeterlilik düzeyinde öğretmek olmalıdır. Ayrıca adayların yüzleştığı grafik tasarım problemlerini çeşitli araştırma ve incelemeler yaparak simgesel/göstergesel düzeyde çözümleyebilen, işlevsel ve estetik olan uygulamalara dönüştürebilen, iletinin yayınlanacağı ortama uygun donanım ve

yazılımları temel düzeyde ve etkin şekilde kullanabilen tasarımcılar yetiştirmektedir. Ayrıca, ön lisanstan dikey geçiş olanakları ile aynı kapsamda yer alan bir lisans programına, mezunların geçiş yaparak yerleştirilmesi bakımından da fırsat vermektedir.

2.4. Meslek Yüksekokulları Grafik Tasarımı Programlarının Kurumsal Analizi

İçinde yaşadığımız yüzyılda, hızlı bir biçimde ilerleyen bilimsel ve teknolojik gelişmeler, dünyanın hemen hemen her bölgesine yayılmakta ve küresel hale gelerek bilgi toplumunun oluşmasıyla sonuçlanan, bir iletişim devrimini gerçekleştirmektedir. İşletmelerin ürettikleri çok çeşitli ürün ve hizmeti zamanında ve kaliteli olarak teslim etmek konusunda daha öncelerine göre duyarlılık kazanmaları, teknolojiyi anlayan, uygulayabilen, verimli ve kaliteli ürün ve hizmet üretebilen yüksek nitelikli iş gücünü, kaynakların etkili ve verimli bir şekilde kullanımını, en az maliyetle kullanarak en çok fayda sağlama ilkesinin hayata geçirilmesinde büyük rol oynamıştır.

Genellikle bir ülkenin gelişmesini etkileyen temel faktörlerin; toprak, doğal kaynaklar, sermaye, insan gücü, yönetim olduğu hiç şüphesiz bilinen bir gerçektir. Burada ana unsur mevcut imkânlar ile insan gücü olup bunların sonucu da “üretim” olarak ortaya çıkar. Bu durumda bu iki ana unsurdan gereği gibi yararlanarak yüksek üretim sağlamak bir ülkenin gelişmesi ve refahının yükselmesi için temel teşkil etmektedir. Bu da ancak eğitimle mümkündür. Ancak iyi planlanmış bir eğitim programı ile mevcut imkânlardan en iyi şekilde yararlanmamızı sağlayacak insan gücü yetiştirilebilmektedir. Bu açıdan, kalitesiz ve düşük seviyede bir eğitime sahip olan ülkeler; teknolojik, toplumsal, kültürel, ekonomik birçok dinamiğe sahip olsa da asla gelişemezler. Burada birey ve bireyin eğitildiği programın önemi ortaya çıkmaktadır (Alkan, Doğan & Sezgin, 1980).

Meslek yüksekokulları grafik tasarımı programlarında verilen eğitiminin her aşamasında bilimsel, kültürel ve sanatsal değerler ışığında özgünlük, yaratıcılık, simgesel anlatım gücü, bilimsel çözümlene metotlarının çözüm süreçlerinde uygulanması ve materyal kullanabilme teknik becerileri doğrultusunda genel olarak teorik ve uygulamalı konular ele alınmakta ve bunlar atölye çalışmaları ile desteklenmektedir. Eğitimin her aşamasında, disiplinler arası ve multidisipliner işbirliği kapsamında ve estetik bir değer doğrultusunda oluşturulan uygulamada özgünlük, işlevsel bir anlatım gücü, yaratıcı bir çözümlene ve donanım/yazılım kullanabilme teknik becerisi ana ekseninde yer almaktadır.

Öğrencilere seçtikleri bir program dalında teknik, uygulamalı ve teorik bilgileri verebilecek ve nitelikli işgücü yetiştirebilecek kurumlar arasında olan meslek yüksekokullarında, grafik ürünlerin baskı öncesi, baskı ve baskı sonrası üretim süreçlerinde sektörel gereksinimleri karşılayacak teknik yeterlilik düzeyi yüksek grafik tasarımcılar yetiştirmek amacıyla olan grafik tasarımı programları, ülkemizin geçerli mesleki ve teknik eğitim yapısı incelendiğinde, grafik tasarımı programı bulunan 55 meslek yüksekokulunda; değişen teknolojik, toplumsal, kültürel, ekonomik vb. dinamikler doğrultusunda birçok program alanında olduğu gibi sistematik bir yapının varlığından bahsetmenin güç olduğu söylenebilir. Bu duruma örnek olarak, yükseköğretim sistemimizde YÖK tarafından, meslek yüksekokullarına ait kapsayıcı bir yönetmeliğin bulunmaması gösterilebilir.

Milli standartlarını koruyup, program müfredatlarında firmaların taleplerini de değerlendirerek eğitim-öğretim yapan ve bu durumu mesleki eğitim sistemlerinin başarısında önemli bir faktör haline getirmiş, sanayi ve nitelikli işgücü oranında Avrupa'nın öncü ülkelerinden birisi olan Almanya, 1978 yılında Meslek Yüksekokulları Kanunu'nu yürürlüğü koyarak eğitim sistemlerini dinamik bir yapı haline getirmiştir. Bu durum, gelişmekte olan bir ekonomiye sahip ülkemiz adına büyük bir örnek teşkil etmelidir (<http://www.turkstudent.net>, 2012).

Ayrıca, ön lisans düzeyinde eğitim-öğretim veren grafik tasarımı programı, ülkemiz yükseköğretim kurulu yönetmeliği çerçevesinde hangi meslek yüksekokulu bünyesinde konumlandırılacağı, hangi bölüm alanı altında faaliyet göstereceği ve nasıl bir program yeterliliğine sahip olacağı gibi konularda bazı sorunlar yaşamaktadır. Örnek olarak, Yükseköğretimde lisans eğitimi yapılanmasına baktığımızda, Türkiye'nin bütün üniversitelerinde Sınıf Öğretmenliği bölümünün Eğitim Fakültesinde, İnşaat Mühendisliği bölümünün Mimarlık ve Mühendislik Fakültesinde, Kimya bölümünün Fen-Edebiyat Fakültesinde eğitim-öğretim verdiğini görmekteyiz. Ama bu durum ön lisans grafik tasarımı programında, Teknik Bilimler MYO, Sanat ve Tasarım MYO gibi birbirinden farklı bilim dalı yapılarında karşımıza çıkmaktadır. Bu durum doğal olarak, grafik tasarımı programının günümüzde hangi uygun terminoloji ile ifade edileceği konusunda bir anlam kargaşası yaratabilmektedir.

Teknik Bilimler MYO adı altında eğitim veren bir yükseköğretim kurumunun grafik tasarımı programı ders müfredatı ve program yeterlilikleri ile Sanat ve Tasarım MYO adı altında eğitim veren başka bir yükseköğretim kurumunun grafik tasarımı programı ders müfredatları ve program yeterlilikleri karşılaştırıldığında, Teknik Bilimler MYO grafik tasarımı programında, teknik eğitim (İleri düzeyde fen ve matematik bilgisi ile uygulamalı teknik yetenekleri gerektiren, meslek hiyerarşisinde orta ve yüksek kademeler arası düzey için gerekli bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandırmayı amaçlayan bir meslek eğitimi) ağırlıklı bir eğitim-öğretim hizmeti verildiğini, Sanat ve Tasarım MYO grafik tasarımı programında da sanat eğitimi (Bireyin, tüm ruhsal ve bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik kaygı, düşünce ve görüşlerinin geliştirilmesini, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılmasını, sanatsal değerlere hoşgörü ile yaklaşmayı amaçlayan bir meslek eğitimi) ağırlıklı bir eğitim-öğretim hizmeti verildiği görülmektedir.

Böylesi bir durum, yukarıda bahsedilen farklı bilim dallarına ait meslek yüksekokullarından ama aynı programdan mezun olan bireyler açısından, hangi program alanında neyi bilebildikleri ve uygulayabildikleri, hangi sosyal, mesleki ve iletişim yetkinliklerine sahip oldukları ve hangi meslek alanında çalışabilecek mesleki yeterlilikleri kazandıkları konusunda bir endişe uyandırmaktadır.

Meslek yüksekokulları grafik tasarımı programında görev yapan öğretim elemanları arasında unvanlı (Prof., Doç., Yrd. Doç.) öğretim elemanlarının niceliksel olarak yetersiz kalması da ele alınması gereken ayrı bir konudur. Meslek yüksekokullarına alınan öğretim elemanlarının program alanlarına ait yeterli bir sektörel deneyime sahip olunmadan, lisans veya yüksek lisans düzeyinde aldıkları teorik ve uygulamalı eğitimler doğrultusunda, sektörün talepleri göz ardı edilerek ders müfredatlarını hazırlamaktadırlar. Bu durum, meslek yüksekokulları grafik tasarımı programları ile, ilgili meslek alanları arasında sektörel işbirliğinin sürdürülebilir olması konusunda sıkıntılar yaşanmasına sebep olmaktadır. Ayrıca, meslek yüksekokulları grafik tasarımı programına öğretim görevlisi alımında adaylara uygulanan sınavlar, alanında uzman akademisyenlerce uygun bir müfredat çerçevesince oluşturulmadan, bilişsel özellikleri ölçmeye dayalı, özgün, bilgiyi yorumlayabilen, teknik donanımını ölçebilen bir sınav

uygulanarak göreve alınmamaktadırlar. Bu durum, meslek yüksekokulları grafik tasarımı programında verilen eğitim kalitesini düşürmekte ve ülkemizin nitelikli ara eleman ihtiyacını karşılamak amacıyla olan meslek yüksekokullarının, eğitim düzeyinin meslek lisesi seviyelerine kadar gerilemesine sebep olabilmektedir.

2.5. Grafik Tasarımı Programı Mezunlarının İstihdam Olanakları

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılmasını gerektiren en önemli olgulardan biri “işsizlik” sorunudur. Beden ve zihin sağlığını korumak için bireylerin bir iş yaparak kazanç sağlamaları ve kendilerini ekonomik açıdan bağımsızlığa kavuşturmaları gerekmektedir. Bu nedenle bireyleri bir meslek sahibi yapma mecburiyeti en ilkel toplumlarda dahi üzerinde önemle durulması gereken bir konu olagelmiştir. Meslek eğitiminden yoksun bir sistemde gençlik, kendisine sosyal faaliyetlere katılma umudu veren herhangi bir yasadışı ideolojiye kolaylıkla bağlanma eğilimi gösterebilir. Böylesi bir durum ortaya istemediğimiz manzaraların çıkmasına da sebep olabilir.

Kazu ve Demirli'ye (2002: 155-156) göre, “İnsanların sosyal hayatlarında önemli bir yer tutan meslek sahibi olma olgusu ve eğitim aracılığıyla mesleğini en iyi şekilde icra etmesi, insanların ve toplumların hayatlarını etkilemektedir. Bu noktadan bakıldığında açıkça görülmektedir ki mesleki ve teknik eğitim, insanların ve toplumların hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Ülkemiz Yükseköğretim Kurulu tarafından, istihdama yönelik yapılan çeşitli istatistiksel araştırmalar sonucunda 2000'li yıllarda iş dünyasının iş gücü ihtiyacının dörtte üçünün, ön lisans seviyesinde eğitimle yetiştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (YÖK, 2004).

Buna bağlı olarak, Türkiye'deki mevcut ilgili sektörün nitelikli işgücü açığını gidermek amacıyla olan meslek yüksekokulları grafik tasarımı programının, mezunlarına sağladığı iş alanları günümüz görsel iletişim çağında markaların ve ilgili kurumların piyasaya yayılma gereksinimleri çerçevesinde oldukça geniş bir yelpaze göstermektedir. Aşağıda grafik tasarımı mezunlarının ülkemizde çalışabilecekleri kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektördeki istihdam alanları belirtilmiştir.

2.5.1. Kamu Kurum ve Kuruluşları

- Bakanlıklar
- Valilikler
- Kaymakamlıklar
- Üniversiteler
- Belediyeler
- İl ve İlçe Müdürlükleri
- İl Özel İdareleri
- Emniyet Müdürlükleri
- Kuvvet Komutanlıkları
- Kriminal Laboratuvarları
- Halkla İlişkiler ve Tanıtım Birimleri
- Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşları

2.5.2. Özel Kuruluşlar

- Reklâm Ajansları
- Matbaalar
- Televizyon Kanalları
- Bankaların Tanıtım Büroları
- Pazarlama Şirketleri
- Sanat Galerileri
- Mimarlık Büroları
- Fotoğraf Stüdyoları
- Turizm Şirketleri
- Film Yapım Şirketleri

- Film ve Renk Ayrımı Atölyeleri
- Yerel ve Ulusal Gazete Şirketleri
- Tekstil Firmaları
- Tabelacılar
- Mobilya Şirketleri
- Desinatörlük Atölyeleri
- Gıda İmalat Şirketleri
- Avizeciler
- Mobilya Şirketleri
- Danışmanlık Şirketleri
- Özel Eğitim-Öğretim Kurumları
- Moda Tasarım Atölyeleri

Çağdaş toplumlardaki üretim ilişkileri, büyük ölçüde ileri teknolojik sistemlere dayanmakta ve bu teknolojiler eğitim açısından yeni gereksinimler yaratabilmektedir. Bilgisayar teknolojileri, insan emeğinin çalışma yaşamındaki önemini azalttığı gerekçesiyle başlangıçta bazı endişelere neden olsa da, kısa sürede kendi tasarımcılarını oluşturma istemlerini yaratarak uygun nitelikleri kazanan kişilerin istihdam şartlarını artırmaktadır. Bu durum, meslek yüksekokulları grafik tasarımı programından mezun olan bireyler için yeni istihdam alanlarının oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Burada, meslek yüksekokullarından beklenen bu teknolojileri yaratıcı biçimde kullanabilecek ve sektörün talebine karşılık verebilecek nitelikli grafik tasarımcılar yetiştirmektir.

2.6. Sektörel Gereksinimler

Meydan Larousse'a göre basım, "Mürekkeplenen bir levha ve kalıbı kâğıda, kartona ve kumaşa bastırarak bir metnin, bir resmin suretlerini çıkarma, bunları çoğaltma sanatıdır." Tanımlamanın sonunda yer alan "sanatı" deyimini basım ve baskı sektörünün tüm özelliklerini ifade etmektedir (DPT, 2000: 1). Gelişmiş ülkelerin mesleki ve teknik

eğitim sistemlerine bakıldığında s¼rekli olarak eğitim ve iş d¼nyasının bir arada ve iletişim halinde oldukları g¼r¼lmektedir. Nitelikli iş g¼c¼n¼ yetiştiren olan Mesleki ve Teknik Eğitim Programlarının, uluslararası standartlar doğrultusunda, iş hayatının ve toplumsal arz ve talebin değişen gereksinimlerine cevap verebilecek yapıda olması gerekmektedir (Korucu, 2005: 1). Ülkemizde basım ve baskı teknolojilerinin, değişen/gelişen teknolojik dinamikler doğrultusunda ilerleyişi, bu alanda teknik donanıma sahip insan g¼c¼n¼n de yetiştirilmesi ihtiyaını doğurmaktadır.

Bu ihtiyaın karşılanması için ülkemizde basım sekt¼r¼nde teknik eleman yetiştiren teknik liseler ve meslek y¼ksekokulları bulunmaktadır. Meslek y¼ksekokulu grafik tasarımı programı bunlardan birisidir. Ancak, bu programını bitiren elemanların b¼y¼k b¼l¼m¼ matbaacılık ve reklam alanları dışında iş yapmakta, çok azı basım sekt¼r¼nde satış ve pazarlama departmanlarında çalışmaktadır (DPT, 2000: 4).

Basım sanayi bulunan iş yerlerinde, iş g¼c¼ sınırlı bir Şekilde kullanılmaktadır. Sekt¼r, talebe g¼re çalıştığından t¼r¼ aile işletmelerinin dışında kalan ihtisas matbaalarında ve ajanslarda kısıtlı sayıda personel çalışmaktadır. M¼řterinin yaptırmak istediği bir çalışma tek bir grafik tasarımcıya verilerek iş y¼k¼ erilmek istenmektedir. Doğal olarak bu durum grafik tasarımcıya fazladan iş y¼k¼ getirmektedir. Ayrıca, bu işyerlerinin b¼y¼k b¼l¼m¼ iş olması halinde geçici işçi almakta veya işleri, özellikle baskı sonrasını g¼t¼r¼ usulde yaptıırma yoluna gitmektedir.

Avrupa lkelerinde teoriği ve pratiği uyumlandıran mesleki ve teknik okullar eğitimlerini yıllardır s¼rd¼rd¼kleri halde, ülkemizde teoriği ve pratiği uyumlandıran gelişmeler son derece sınırlıdır (DPT, 2000: 4). Bu durum, doğal olarak grafik tasarımı programı mezunlarının sekt¼rde uzun bir zaman deneyim kazanmak için fazladan mesai yapmalarına yol açmaktadır.

Yapılan araştırmada, belgesel tarama y¼ntemiyle bulunan kaynaklar incelenerek, meslek y¼ksekokulu grafik tasarımı programı mezunlarının istihdam edilebilecekleri sekt¼rler g¼z n¼nde alınarak işverenlerin talep ettiği bazı gereksinimler kısa olarak aşağıdaki gibi sıralanabilir.

1. *Meslek yüksekokulu grafik tasarımı programında uygulanan eğitim-öğretim sistemi ile iş hayatı uyuşmamaktadır.*

Öğrenciler grafik tasarım uygulama sürecinde gerekli olan matbaacılık bilgisi eğitimi almadıklarından, bir işin baskı öncesi, renk ve kâğıt seçimi, forma hesabı, baskı aşaması, renk ayırımı, baskı koruma kaplamalarının seçimi ve baskı sonrası takibi yapılamamaktadır.

2. *Reklam ajans yetkilileri görüşüne göre, stajyer ya da yeni mezunların matbaacılık bilgilerinin olmadığı bu nedenle uygulaması imkânsız işler tasarladıkları belirlenmiştir.*

3. *Birçok meslek yüksekokulunda matbaacılık bilgisi dersi bulunmamaktadır.*

Araştırmanın örnekleme kapsamında, incelemiş olduğumuz 10 adet meslek yüksekokulu grafik tasarımı programının, ders müfredatlarında Matbaacılık Bilgisi dersinin bulunmadığı saptanmıştır. Bu ders, genel olarak Özgün Baskı Teknikleri veya Baskı Teknolojileri adı altında verilmeye çalışılmaktadır. Bu durum, mezunlar açısından işin mutfağında neler olup bittiğine dair herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir.

4. *Meslek yüksekokulları kurulurken sektöre yakın olmaları dikkate alınmamaktadır.*

Okullarda verilen mesleki ve teknik eğitim ile sektör bir bütün halinde olmalıdır. Meslek yüksekokullarında uygulanan eğitimin sektör ile daha uyumlu ilerleyebilmesi ve nitelikli iş gücü ihtiyacını karşılaması açısından meslek yüksekokulları sektöre yakın bölgelerde kurulmalıdır.

5. *Programlar, genellikle belirli özel bir alandan çok genel amaca yönelik eğitim verdiği için mezunlar sanayi ihtiyacını karşılayamamaktadır (Korucu, 2005: 1).*

6. *Müşteri ve insan ilişkilerinde deneyim sahibi grafik tasarımcılar çok az bulunmaktadır (Tomak, 2002: 27).*

2.7. Yurt İçinde Grafik Tasarımı Programı Bulunan Meslek Yüksekokulları

Ülkemizin toplam nüfusu 2012 yılı sonu itibariyle 75.627.384 kişi olup bunun %16,6'sını (12.591.641 kişi) gençler oluşturmaktadır. Ülkemizin genç nüfus oranı 1935 yılında %15,1 iken 1980-2000 yılları arasında ortalama olarak % 20'li seviyelere yükselmiştir. Ancak, bu yıldan sonra genç nüfus oranı azalma eğilimi göstermiştir (TÜİK, 2013).

Türkiye, yukarıda verilen istatistiksel veriler neticesinde dünyanın en genç ülkelerinden birisi olma yolunda ilerleme göstermektedir. Bu durum, haliyle bireylerin eğitim-öğretim ortamına katılmalarına ve sonuç olarak okullaşma oranını da önemli ölçüde

değiştirmektedir. Meslek yüksekokulları grafik tasarımı programlarına son yıllarda artan taleple birlikte -sınavsız geçiş sisteminin etkisi büyüktür- şu an itibariyle 55 meslek yüksekokulunda eğitim-öğretim hizmetini sürdürmektedir. Bu programların mevcut yükseköğretim sistemimizde hangilerinin devlet veya vakıf yükseköğretim kurumları çatısı altında faaliyet gösterdiğine dair bilgi aşağıdaki Tablo 4, 5, 6’da incelenebilir. Aşağıda yer alan devlet, vakıf ve vakıf meslek yüksekokulları grafik tasarımı programlarına ilişkin detaylı bilgiler “Bulgular ve Yorum” bölümünde verilmiştir.

2.7.1. Grafik Tasarımı Programı Bulunan Devlet Üniversiteleri

Kuruluş şekillerine göre ülkemizde üç çeşit meslek yüksekokulu bulunmaktadır. Bunlar Devlet Üniversiteleri tarafından kurulmuş olan Meslek Yüksekokulları, Vakıf Üniversiteleri tarafından kurulan Meslek Yüksekokulları ve üniversite kurma şartına bağlı olmaksızın 4702 sayılı kanun hükümlerine göre vakıflar tarafından kurulan Meslek Yüksekokullarıdır.

No	Üniversite Adı	Bağlı Meslek Yüksekokulunun Adı
1	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Bolu Meslek Yüksekokulu
2	Adıyaman Üniversitesi	Besni Meslek Yüksekokulu
3	Ahi Evran Üniversitesi	Mucur Meslek Yüksekokulu
4	Akdeniz Üniversitesi	Serik Meslek Yüksekokulu
5	Anadolu Üniversitesi	Porsuk Meslek Yüksekokulu
6	Atatürk Üniversitesi	Tortum Meslek Yüksekokulu
7	Atatürk Üniversitesi	Oltu Meslek Yüksekokulu
8	Balıkesir Üniversitesi	Balıkesir Meslek Yüksekokulu
9	Bartın Üniversitesi	Bartın Meslek Yüksekokulu
10	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Bozüyük Meslek Yüksekokulu
11	Celal Bayar Üniversitesi	Soma Meslek Yüksekokulu
12	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
13	Dumlupınar Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
14	Düzce Üniversitesi	Gölyaka Meslek Yüksekokulu
15	Ege Üniversitesi	Ege Meslek Yüksekokulu
16	Erciyes Üniversitesi	Mustafa Çıkrıkçıoğlu Meslek Yüksekokulu
17	Fırat Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
18	Gazi Üniversitesi	Ankara Meslek Yüksekokulu

19	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Erbaa Meslek Yüksekokulu
20	Giresun Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
21	Gümüşhane Üniversitesi	Gümüşhane Meslek Yüksekokulu
22	Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
23	Kastamonu Üniversitesi	Kastamonu Meslek Yüksekokulu
24	Kırıkkale Üniversitesi	Kırıkkale Meslek Yüksekokulu
25	Kırklareli Üniversitesi	Kırklareli Meslek Yüksekokulu
26	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Bucak Emin Gülmez Teknik Bilimler MYO
27	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Seydişehir Meslek Yüksekokulu
28	Nevşehir Üniversitesi	Hacıbektaş Veli Meslek Yüksekokulu
29	Ondokuzmayıs Üniversitesi	Ondokuzmayıs Meslek Yüksekokulu
30	Pamukkale Üniversitesi	Denizli Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
31	Sinop Üniversitesi	Gerze Meslek Yüksekokulu
32	Süleyman Demirel Üniversitesi	Isparta Meslek Yüksekokulu
33	Trakya Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
34	Uludağ Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

Tablo 4. Grafik tasarımı programı bulunan devlet üniversiteleri (YÖK, 2013)

Tablo 4'e bakıldığında, devlet üniversitelerinde bulunan meslek yüksekokulları grafik tasarımı programı, ülkemizin Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri hariç genel olarak diğer bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu duruma, ilgili bölgelerdeki sanayileşme oranının azlığı, ekonomik durum, sosyo-kültürel yapı ve coğrafi şartlar vb. faktörlerin neden olduğu söylenebilir.

2.7.2. Grafik Tasarımı Programı Bulunan Vakıf Üniversiteleri

No	Üniversite Adı	Bulunduğu İl
1	Avrasya Üniversitesi	Trabzon
2	Beykent Üniversitesi	İstanbul
3	Doğuş Üniversitesi	İstanbul
4	Gedik Üniversitesi	İstanbul
5	Gediz Üniversitesi	İzmir
6	Haliç Üniversitesi	İstanbul
7	Işık Üniversitesi	İstanbul
8	İstanbul Arel Üniversitesi	İstanbul

9	İstanbul Aydın Üniversitesi	İstanbul
10	İstanbul Gelişim Üniversitesi	İstanbul
11	İstanbul Kültür Üniversitesi	İstanbul
12	Kadir Has Üniversitesi	İstanbul
13	Nişantaşı Üniversitesi	İstanbul
14	Okan Üniversitesi	İstanbul
15	Toros Üniversitesi	Mersin
16	Turgut Özal Üniversitesi	Ankara
17	Yaşar Üniversitesi	İzmir

Tablo 5. Grafik tasarımı programı bulunan vakıf üniversiteleri (YÖK, 2013)

Vakıf Üniversitesi; doğrudan devlete bağlı olmayan, bir vakıf tarafından özerk olarak işletilen üniversitelerdir. Türkiye’de vakıf üniversiteleri, Yükseköğretim Kurulu’nun önerisi üzerine kanunla kurulur. Bu tür üniversitelerin kurulması, yeni bir üniversite kurma veya kurulmuş bulunan bir yükseköğretim kurumuna üniversite adının verilmesi şeklinde olur (YÖK, 2013). Türkiye’de 2013 yılı itibariyle 70’in üzerinde Vakıf Üniversitesi bulunmaktadır ve bunların 17 tanesinde grafik tasarımı programı bulunmaktadır.

2.7.3. Grafik Tasarımı Programı Bulunan Vakıf Meslek Yüksekokulları

No	Üniversite Adı	Bulunduğu İl
1	Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	İstanbul
2	Faruk Saraç Tasarım Meslek Yüksekokulu	Bursa
3	İstanbul Kavram Meslek Yüksekokulu	İstanbul
4	İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu	İstanbul
5	Plato Meslek Yüksekokulu	İstanbul

Tablo 6. Grafik tasarımı programı bulunan vakıf meslek yüksekokulları (YÖK, 2013)

Vakıf Meslek Yüksekokulu; kazanç amacı gütmemek şartıyla vakıflar tarafından kurulmak istenen ya da kurulmuş bulunan, ekonominin ihtiyaç duyduğu alanlarda yüksek nitelikli ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan dört yarı yıllık eğitim-öğretim

sürdüren bir yükseköğretim kurumudur (YÖK, 2013). Türkiye’de 2013 yılı itibariyle 8 adet Vakıf Meslek Yüksekokulu bulunmaktadır ve bunların 5’inde grafik tasarımı programı bulunmaktadır.

2.8. Yurt Dışında Grafik Tasarımı Programı Bulunan Meslek Yüksekokulları

No	Üniversite Adı	Bulunduğu Ülke
1	Devry University	Amerika
2	Brown Mackie College	“
3	Westwood College	“
4	Cavendish College	İngiltere
5	University College for the Creative Arts	“
6	Nottingham Trent University	“
7	Universität Tübingen	Almanya
8	Universität Leipzig	“
9	Universität Bielefeld	“
10	Verity Institute	Fransa
11	Acces Centre Academic	İspanya
12	The Art Institute of Vancouver	Kanada
13	Visual College of Art and Design of Vancouver	“
14	Quebec City Quebec	“

Tablo 7. Yurt dışında grafik tasarımı programı bulunan meslek yüksekokulları

Yukarıda, Tablo 7’de yurt dışında grafik tasarımı programı bulunan önde gelen bazı meslek yüksekokulları isimleri verilmiştir. Araştırma kapsamında, yurtdışında alanında önde gelen meslek yüksekokulları grafik tasarımı programları incelenmiş ama web sayfalarında öğretim programları, ders içerikleri ve ders planlarına ilişkin herhangi bir paylaşımına rastlanamaması nedeniyle istenilen türde ayrıntılı bilgiye ulaşılamamıştır. Ancak, mesleki ve teknik eğitim yapıları hakkında ülkelerin genel politikalarına dair belgesel kaynaklarda bazı bilgilere ulaşılmış ve bunlar yorumlarıyla birlikte aşağıda paylaşılmıştır.

2.9. Yurt Dışında Mesleki ve Teknik Eğitim

2.9.1. Almanya

Almanya’da, 1978 yılında çıkarılan Meslek Yüksekokulları Kanunu ile mesleki ve teknik eğitim yapısı güçlendirilmiştir. Alman mesleki eğitim sistemi, firmalarla yapılan kiralama protokolleri neticesinde başarılı bir şekilde sürdürülmektedir. Alman mesleki eğitim sisteminin kurumsal şartları ile yüz yüze olan iş dünyasındaki firmaların kiralama ve ödeme davranışları basit yolla modellenmiştir. Bu programın başarısı, firmalar ve okullar arasındaki iş birliği, eğiten ve eğitilenlerin yeterli ve beceri sahibi olmalarına bağlıdır (Lindger, 1998, Akt. Binici, 2004: 383-396).

Almanya’da eğitim sistemi, okul ve fiziki mekânların daha etkin olarak ikili biçimde uygulanmasını amaçlamaktadır. Bu sistemle eğitim-öğretim süresi iki akademik döneme ayrılmaktadır. Birinci eğitim tamamlandıktan sonra değişik yaş gruplarına hitap eden çok amaçlı programların da içinde bulunduğu ikinci eğitim dönemi başlamaktadır. Ancak, Avrupa’nın içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar göz önüne alındığında daha fazla esnetilmiş eğitimin temini ve sistemin kaynaklarının yenilenmesi için artan finansal baskılar yüzünden ikili eğitimin sürdürülmesi konusunda sıkıntılar yaşanmaktadır (Cockrill, 1997, Akt. Binici, 2004: 383-396).

Almanya eğitim sistemi vatandaşlarına çok sayıda eğitim seçeneği sunduğu görülmektedir. Bu seçenekler ya parasız ya da çok az bir para karşılığında sunulmaktadır. Bu durumda Almanya’da eğitimin bir hak olarak eğitimde eşitlik ilkesine göre gerçekleştirildiği söylenebilir. Alman eğitim sistemi eyaletten eyalete farklılık gösteren karmaşık bir yapıya sahiptir. Fakat, herkesin kendi ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yapılan yönlendirme ve işbirliği ile eğitimde başarılı olduğu söylenebilir. Alman eğitim sisteminde özellikle mesleki eğitime önem verilmesi, 4. sınıftan itibaren yönlendirme yapılması sistemin üstünlükleri olarak görülebilir.

2.9.2. İspanya

Zorunlu eğitim öğrencilere 6-16 yaşları arasında sağlanmaktadır. Temel eğitim 6 yıl sürmektedir ve her biri 2 yıl olan 3 dönem halinde düzenlenmiştir. Zorunlu ortaöğretim 4 yıl, yani 16 yaşına kadar sürer. Üç ana alan içerir; bilimsel, klasik ve teknik alanlar. Zorunlu ortaöğretimi tamamlayan öğrenciler bir diploma alır ve aynı alanda 2 yıl daha devam edebilir ya da mesleki eğitime geçebilirler (Corradini, 2006: 83).

İki yılın sonunda, öğrenciler bir “barchillerrato” sınavına girebilir ya da mesleki eğitime geçenler, orta düzey teknisyen diploması alabilir. Bir Barchillerato diploması ile genel ortaöğretimden mezun olan öğrenciler bir giriş sınavına girmek suretiyle yüksek öğretime geçebilirler. Mesleki eğitim-öğretim alanından olan öğrenciler sınava girmeksizin yüksek öğretime geçebilirler ancak bunun için seçilen fakültenin kendi uzmanlık alanları ile ilgili olması gerekmektedir. Mesleki eğitim ve öğretim alanında iki yıl daha eğitim gördükten sonra, öğrenciler yüksek düzey teknisyen diploması alırlar (Corradini, 2006: 83).

Bu durum, mesleki eğitimi bir kez daha, her bireyin kendi kişisel çizgisini uygun hale getirmek için yüksek kalitede cazip bir seçenek haline getirmektedir. İspanya’daki geçerli olan eğitim sistemi öğrencilere, en iyi şartlardaki iş piyasasına girmede kolaylık sağlayan bir derece elde etmesinde, en uygun eğitim seçeneğini seçmesine izin veriyor olması önemli bir gelişme sağlayabilir. Ayrıca, İspanyadaki öğrenciler, Türkiye’deki öğrenciler gibi genel lisede seçtikleri alana göre bir meslek programına sınavsız geçiş sistemiyle yerleşebilirler. Bu durum, okulu tamamlayan öğrencilerin doğrudan bir mesleğe yönlendirilmeleri ve yükseköğretime de devam edebilmeleri açısından iyi bir gelişme olarak görülmektedir.

2.9.3. Amerika

Avrupa’daki ülkelerin durumdan farklı olarak, Amerika’daki mesleki ve teknik eğitim, bizde olduğu gibi genellikle iki yıllık eğitimin uygulandığı meslek yüksekokullarında verilmektedir. Bu okullara gidebilmek için 12 yıllık zorunlu eğitimi tamamlamak gerekir. Amerika’da ortaöğretim, daha çok akademik ağırlıklı olup, bu aşamada mesleki ve teknik eğitime fazla yer verilmemektedir. Nedeni ise, genelde erken yaşlardaki mesleki eğitimin bireyin toplumsallaşması açısından sakıncalı olacağı kabul edilmektedir. Ancak, liselere kaydını yaptıran öğrenciler seçmeli dersler ya da özel olarak düzenlenmiş programlar yoluyla mesleki eğitim merkezlerinden yararlanabilmektedir (Erdoğan, 1997: 18-19).

Meslek edinmek isteyenler, bu amaçla kurulan meslek okulları ya da sanayideki çıraklık uygulamasına katılırlar. Bu olanaklardan yararlanabilmek için en az 16 yaşında olmak gerekir. Çıraklığa başlayanlar, aynı zamanda meslek okullarına giderek teknik bilgilerini genişletmek zorundadırlar. Çıraklık eğitiminde okul ve sanayi arasında işbirliği yaygın olduğundan, eğitim daha gerçekçi uygulamalara dayanmaktadır. Bu ülkelerdeki mesleki ve teknik eğitim sisteminin en önemli özelliği esneklik ve her düzeydeki program arasında geçişlerin sağlanmış olmasıdır (Şimşek, 1999: 253-254).

Görüldüğü gibi ABD eğitim sisteminin temel amacı, herkes için eğitimde fırsat eşitliği sağlamak olduğu öngörülmektedir. ABD eğitim sisteminde kanun, ırk, din, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum ve aile yapısına göre ayırım yapılması yasaklanmakta, bireylerin kültürlerine uygun eğitim yapılması, her bireyde mesleki ve teknik eğitim yetisinin geliştirilmesi, günlük hayatta karşılaşılan problemlerin çözümüne ilişkin yöntem ve bilgilerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Genel anlamda ABD eğitim sistemi, ülkenin tarihi ve yapısı gereği yerinden yönetilen, eğitim programı, akademik takvimi, programları okul sistemi yapılanması ve öğretmen atamalarının eyaletlerce belirlendiği bir sistemdir.

2.9.4. Japonya

Avrupa'daki gelişmiş ülkelere oranla farklı bir eğitim sistemine sahip olan Japonya'da zorunlu eğitim dokuz yıl sürmektedir. Bu zorunlu eğitimi tamamlayan öğrenciler, ortaöğretim seviyesine geldiklerinde genel liseler ve teknik liselere gitmektedirler. Bu okulları bitirenler 2 yıllık yüksekokula ya da meslek kurslarına giderek daha ileri düzeyde mesleki eğitim alırlar. Japonya'da da biz de olduğu gibi zorunlu eğitimden sonraki giriş sınavlarının yoğunluğuna karşın, eğitiminin her aşamasında okullaşma oranı oldukça yüksek gözükmektedir (Şimşek, 1999: 253-254).

Bu başarının nedeni olarak; Japonya'da eğitime özel bir önem verilmesi, devlet bütçesinden yeterli düzeyde bir kaynak ayrılması, zorunlu eğitim kapsamındaki ilköğretim okullarının ücretsiz olması, ders kitapları ve öğle yemeği giderlerinin devlet tarafından karşılanması gösterilebilir. Bu durum Türkiye'deki eğitim-öğretim sistemiyle de benzerlik göstermektedir.

Liseler tam gün, yarım gün ve mektupla eğitim olmak üzere üç türdür. Tam gün liseler 3 yıl, diğerleri ise 4 yıl sürmektedir. Genel liselerin çoğu, akademik eğitime ek olarak mesleki bir eğitim programı uygulamaktadırlar. Lisenin ilk yılındaki program genel eğitim ağırlıklıdır, ikinci yıl öğrenciler kendilerine bir alan seçmekte ve son iki yıl bu alanları da kapsayan bir eğitim almaktadırlar. İnsan bilimleri, sosyal bilimler, teknoloji ve fen bilimleri seçilebilecek alanların başında gelmektedir. Yalnızca akademik program izleyen liselerin oranı % 40, yalnızca mesleki eğitim veren liselerin oranı ise % 24 dolayındadır. Buna karşılık, liselerin % 60' ı öğrencilerini üniversiteye hazırlamaya çalışmaktadır. Öğretim süresi 5 yıl olan teknik okulların ilk üç yılı genel liseye denktir. Bu okulların kabul koşulları okuldan okula değişmekte ve giriş sınavları, okulların kendi yönetimlerince yapılmaktadır (Erdoğan, 1997: 18-19).

Ülkemizdeki öğrenciler gibi, Japonya'daki öğrenciler de üniversite giriş sınavlarında başarılı olabilmek ve en iyi kariyer fırsatını yakalamak için zorlu bir sınavdan geçmektedirler. Bu nedenle lise öğrencileri okuldan sonraki zamanlarının neredeyse tümünü ders çalışmakla geçirmekte, eğlenceye, aile ve arkadaşlarına zaman ayıramamaktadırlar. Bu durum, sınava hazırlanan bireyleri psikolojik olarak büyük bir baskı altında tutmaktadır.

2.9.5. Rusya

Zorunlu öğretim, ilkokula gidişle başlar ve yeni çıkarılan yasaya göre 15 yaşın tamamlanmasıyla son bulur. Zorunlu öğretim döneminin bitişinde Sovyet Eğitim Sisteminin mirası olan mesleki teknik öğretim süreci yer almaktadır. Bu öğretimin amacı; mesleğe ve hatta meslek seçimine ön hazırlık yapacak temel bilgileri kazandırmaktır (Dursun, 2008: 30).

Tam zamanlı mesleki eğitim veren okullar Mesleki Teknik okullar olarak adlandırılır ve işçi niteliğine yönelik ara eleman yetiştirmektedirler. Teknik veya belirli sosyal mesleklerde diploma veren mesleki eğitim kuruluşları da Orta Düzey Branş okulları olarak isimlendirilir. Her iki mesleki eğitim alanına geçişe, zorunlu öğretimden mezun olan öğrencilerin yaklaşık %35'i yönelmektedir. Bunların %10'u okul mezuniyetini takiben mesleki nitelik vermeyen bir iş ilişkisine yönelmekte olup, bizdeki gibi akşamları yapılan veya TV'lere verilen Açık Öğretim sistemi gibi bir eğitimle ikinci alan diploması alma olanağı elde etmektedirler. Bu tür bir diploma, meslek okullarının bir çoğuna ve hatta yüksekokullara geçiş hakkı vermektedir (Ültanır, 2000: 7).

Bizdeki sisteme kıyasla, Rusya'da yükseköğretim kurumlarının tümüne öğrenciler sınavla alınmaktadır. Son yıllara kadar ortaöğretim mezunlarının altın ve gümüş madalya kazanan küçük bir oranı ile mesleki ve teknik okulları birincilikle bitiren öğrenciler, yükseköğretim kurumlarına girişte zorunlu olan sınavlardan sadece birincisine girerek yükseköğretime giriş hakkı kazanılmaktaydı. Ancak günümüzde ortaöğretim ve mesleki okul mezunları için tanınan bu ayrıcalık kaldırılmıştır.

2.9.6. İsveç

İsveç'te, mesleki eğitimdeki öğrencilerin çoğu iş okullarına katılmaktadırlar. Dokuz yıllık zorunlu eğitimden sonra girilen ve tam zamanlı olarak 2-3 yıl süren bu okulların mezunları mesleki ve teknik beceri sahibi bir işçi olabilmek için

sanayide bir yıl deneyim kazanmak zorundadırlar. Teknik eğitim programları ise 3 yıl sürmektedir. Yarı zamanlı olarak işleyen teknik liselere girebilmek için iki yıl ön deneyim gereklidir. Bu deneyim, genellikle yaz aylarında kazanılmaktadır. Çıracılık eğitimine katılabilmek için zorunlu eğitimi tamamlamak yeterlidir. Ancak, çıracıların işyerlerindeki uygulamaya ek olarak yarı zamanlı okullara da gitmeleri gerekmektedir (Şimşek, 1999: 253-254).

Bu durum mesleki ve teknik eğitimde deneyim yeterliliklerini edinmeleri için önemli bir süreçtir. Günümüzdeki teknoloji ve bilimde yaşanan hızlı gelişmeler nedeniyle birçok ülkede mesleki ve teknik eğitiminde kesin uzmanlaşmaya gidilememektedir. Genel teknik derslere ağırlık verilmesi gelecekte oluşacak değişikliklere uyumu kolaylaştıracağı öngörülmektedir. Ayrıca, İsveç'te mesleki eğitime yapılan yatırımların her geçen gün biraz daha arttığı görülmektedir. Yerel yönetimlerin ve sosyal sorumluluk gereği bazı özel kuruluşların da ülkedeki işgücü açığını azaltmak amacıyla eğitim olanakları hazırladıkları görülmektedir.

2.10. Grafik Tasarımı Programı ve Yükseköğretimde Güncel Değişimler

Karmaşık sistemler, doğaları gereği değişkendir ve sürekli olarak dönüşüm içindedir. Onları oluşturan unsurlar arasındaki bağlantılar ve başka sistemlerle olan karşılıklı etkileşimleri daima değişim halindedir. Günümüzde grafik tasarım eğitiminin temelinde yatan prensipler, bu sürekli değişimle başa çıkmaya uygun değildir. Dolayısıyla grafik tasarımı eğitimcilerinin karşısına çıkan en zorlu iş, hem esnek, hem de genişleme potansiyeline sahip müfredatlar geliştirmektir (Davis, 2012: 3).

Bir ürün, hizmet, fikir ya da kuruluşa ilişkin planlanmış stratejiler doğrultusunda, ya iki ve üç boyutlu yüzeyler üzerinde ya da dijital ortamlarda yazı ve görüntü öğelerinin organize edilerek görselleştirilmesini ve belirlenen medya aracılığıyla uygun yer ve zaman konumu dikkate alınarak hedef kitleye iletilmek üzere hazırlanan uygulamaları içeren bir tasarım disiplini olan grafik tasarımı, değişen ve gelişen sosyo-kültürel dinamiklere uygun olarak kesintisiz bir yenilenme sürecinde ve çağdaş olanı öğretim programları aracılığıyla uygulama amacında olmalıdır (Grafist 16, www.grafist.org, 2012).

Yükseköğretim kurumları 21. Yüzyıl gerekliliklerine uygun olarak nitelikli ve eğitilmiş insan gücü yetiştirmek için öğretim programlarını gerektiğinde yeniden

yapılandırılmalıdırlar. Kapitalist sistem tarafından belirlenen ve yönlendirilen insan gereksinimleri ile sektörel alanların sunduğu hizmet arasındaki ilişkinin önemi artmakta ve rekabet ortamı, “niteliği” önemli kılmaktadır. Dünya ülkeleri, küresel ekonominin getirilerini eğitim aracılığıyla arttırmak için karşılaştıkları sorunlara ortak çözümler üretebilmek için çeşitli organizasyonlar oluşturarak bölgesel işbirliklerine yönelmektedirler. Bu organizasyonlardan bir tanesi de 2001 yılından beri üye olduğumuz Bologna Süreci’dir.

2.10.1. Grafik Tasarımı Programının Bologna Süreci Kapsamında Revizyonu

21. Yüzyılda “eğitilmiş insan” kavramının anlamı her geçen gün değişmekte ve okullar her geçen gün farklı bir insan tipini yetiştirme yükümlülüğüyle karşı karşıya kalmaktadır ve bu ortaya çıkan bu yeni insan tipinin temel nitelikleri arasında kültürel birikim, toplumsal uyum, ekonomik üretkenlik ve sosyal bilinç ön planda gelmektedir. Tüm bu niteliklere sahip bireyleri yetiştirmek için eğitim sistemlerinde yapılacak değişim içinde mesleki ve teknik eğitime yönelik olanlar önemli bir yer tutmaktadır. Burada temel sorun, bu köklü değişimin ne şekilde gerçekleştirileceğidir.

Günümüzde ortaya çıkan bazı ekonomik, sosyo-kültürel, siyasi, bilimsel ve teknolojik gelişmeler gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerin yükseköğretim sistemlerinin yeniden yapılandırılması gerçeğini göstermektedir. Böyle bir yapılanmayı gerçekleştirmek amacıyla oluşturulan Bologna Süreci, Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) yaratmayı hedefleyen, birçok uluslararası kuruluş ile aralarında Türkiye’nin de bulunduğu 47 üye ülkenin katılımıyla oluşturulan ve yürütülen büyük bir organizasyondur. Süreç, üye olan ülkeler arasında herhangi bir antlaşmaya ve yayımlanan bildirimlerin sunduğu yasal bir bağlayıcılığa dayanmadan, üye ülkelerin tamamen özgür iradeleri ile katıldıkları ve Bologna Süreci’nin öngördüğü hedefleri kabul edip etmeme hakkına sahiptir. Bu yönüyle sürecin şeffaf, geliştirilebilen ve güncellenebilen, dinamik bir nitelik taşıdığı söylenebilir (YÖK, www.yok.gov.tr/bolognasureci, 2010).

Bologna Süreci ile oluşturulması hedeflenen Avrupa Yükseköğretim Alanı, üye ülkelerin de katılımıyla gerçekleştirilen toplantılar sonrasında yayımlanan bildirimler

çerçevesinde yükseköğretim sistemlerinde bazı hedeflerin ortaya konulmasına ortam sağlamıştır. Bu hedefler genel olarak aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Yükseköğretim alanında kolay anlaşılır ve birbiriyle karşılaştırılabilir ortak derece ve diploma programlarının oluşturulması ve bunların karşılıklı olarak tanınması (Bu amaç doğrultusunda Diploma Eki - DE (DS: Diploma Supplement) uygulamasının gerçekleştirilmesi).
2. Yükseköğretimde ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere dört aşamalı derece sistemine geçmek.
3. Yükseköğretimde Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi oluşturulması.
4. Avrupa Kredi Transfer Sistemini - AKTS (ETCS: European Credit Transfer System) tüm üye ülkelerde hayata geçirilmesi.
5. Öğrencilerin ve öğretim elemanlarının hareketliliğini sağlamak ve yaygınlaştırmak.
6. Öğrencinin yükseköğretimde karar süreçlerine katılımının sağlanması.
7. Tecrübeye ve okul dışı öğrenmelere dayalı yeterliliklerin formel öğretimdeki derecelere denkliğinin tanınmasına yönelik düzenlemelerin yapılması.
8. Formel (örgün), in-formel (yaygın) ve non-formel (gayri resmi) yollarla elde edilen yeterliliklerin ölçülmesi ve belgelendirilmesi.
9. Avrupa ilke standartları ile uyumlu ulusal kalite güvence sisteminin kurulması (YÖK, www.yok.gov.tr/bolognasureci, 2010).

Üye ülkelerde karşılaştırılabilir, rekabetçi ve şeffaf bir yükseköğretim alanı oluşturmak hedefiyle ortaya çıkan Bologna Süreci'nde belirlenen yukarıdaki hedefler, ülkelerin kendi yükseköğretim sistemlerindeki uygulamalarına bağlı olarak (öğretim dili, öğretim yöntem, teknik ve stratejileri, eğitim-öğretim ortamını biçimlendiren değerler, eğitsel araç-gereçler, coğrafik ve sosyo-kültürel yapı, gelişmişlik düzeyi, ekonomik ve teknolojik gelişmişlik ile sanayi yapısı vs.) birçok alanda farklılıklar göstermektedir (YÖK, www.yok.gov.tr/bologna_sureci, 2010).

Bu kadar farklılık gösteren bir yapıya bakıldığında, ülkemizde YÖK tarafından kapsayıcı bir yönetmeliği dahi bulunmayan meslek yüksekokullarının, bu yapının içerisinde ortak paydaşlar olarak belirlenen hedefleri gerçekleştirmesinin çok zor

olacağı öngörülse de, mesleki ve teknik eğitim niteliğinin Bologna Süreci'yle gerçekleştirilmek istenen hedefler doğrultusunda sistematik bir değişime/gelişime uğraması kaçınılmaz olacaktır.

Bu doğrultuda araştırmanın evreninde, Türkiye'de eğitim-öğretimine devam eden 55 ayrı meslek yüksekokulu grafik tasarımı programı, ders müfredatları incelenmiş olup, bu inceleme sonucunda; meslek yüksekokulları grafik tasarımı programında, ders içerikleri ve uygulanma biçimleri ile öğretim elemanlarının ve yazılım/donanımlarının niceliksel yetersizliği gibi konularda sorunlar yaşandığı tespit edilmiştir. Bunun sonucunda, meslek yüksekokullarındaki tüm program alanları gibi grafik tasarımı programında da yapılması gereken bu değişiklikleri Bologna Süreci'ndeki hedefler doğrultusunda, genel olarak öne çıkan başlıklar çerçevesinde aşağıdaki gibi sıralanabilir:

2.10.1.1. Diploma Eki - DE (DS: Diploma Supplement) Uygulamasına Geçilmesi

Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu ve UNESCO/CEPES tarafından geliştirilen Diploma Eki, alınan derecenin (ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora) rahatça anlaşılabilmesi için yükseköğretim kurumları tarafından diplomaya ek olarak verilen bir belgedir (YÖK, www.yok.gov.tr/bolognasureci, 2010). Bologna Süreci'nde üye ülkelerdeki kurum ve kuruluşlarca tam anlaşılabilmesi amacıyla tasarlanmış uluslararası geçerli bir formdur. Diploma Eki, öğrencilerin öğrenim süreleri boyunca kazandıkları beceri ve yeterliliklerini daha iyi anlatabilmelerine yardımcı olmaktadır.

Türkiye'de Diploma Eki uygulamasına Yükseköğretim Kurulu'nun 2005 yılında almış olduğu karara göre 2005-2006 eğitim-öğretim yılı itibariyle başlanmış bulunmaktadır. Bu karar göre, 2005-2006 öğretim yılından itibaren yükseköğretim kurumları mezun olan öğrencilerine –diplomalarına ek olarak- yaygın olarak konuşulan bir Avrupa dilinde (İngilizce, Almanca, Fransızca vb.) Diploma Eki verme zorunluluğu getirilmiştir. Örnek olarak hazırlanmış bir diploma eki, Ekler kısmında verilmiştir (Bkz. EK: 1).

2.10.1.2. Yükseköğretimde Ulusal Yeterlilik Çerçevesi (UYÇ) Oluşturulması

Yükseköğretim alanında “yeterlilik”, herhangi bir yükseköğretim derecesini (ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora) başarı ile tamamlayan bir mezunun, kuramsal düzeyde uzmanlık alanı, akademik yetkinlik alanı ile teknik bilgi ve becerilerini ifade eder. Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (UYÇ) ise ulusal düzeyde veya bir eğitim sistemindeki yeterlilikleri ve bunların birbiriyle ilişkisini açıklayan, ulusal ve uluslararası paydaşlarca tanınan ve ilişkilendirilebilen yeterliliklerin belirli bir düzen içerisinde yapılandırıldığı bir sistemdir (YÖK, www.yok.gov.tr/bolognasureci, 2010). Türkiye’de de Bologna Süreci kapsamında Avrupa Yeterlilik Çerçevesi sistemine uygun olarak ön lisans düzeyinde yeterlilik çerçevesi oluşturulmuştur (Bkz. EK: 2).

Belirlenen yeterlilikler çerçevesinde, işgücü piyasası ile meslek yüksekokulları grafik tasarımı programı arasında istihdam amaçlı birlikteliğin sağlanması, hayat boyu öğrenme perspektifinde mesleki eğitimin modernize edilmesi ve kalite standartlarının artırılması yoluyla, insan kaynakları gelişiminin teşvik edilmesi sürecinde önemli bir adım atılmıştır. Ayrıca, meslek standartlarını temel alarak, teknik ve mesleki alanlarda ulusal yeterliliklerin esaslarını belirlemek; denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin Mesleki Yeterlilik Kurumu’nun (MYK) kurulması da bu sürecin getirdiği bir gelişmedir.

2.10.1.3. Avrupa Kredi Transfer Sistemi - AKTS (ETCS: European Credit Transfer System) Uygulamasına Geçilmesi

Avrupa Kredi Transfer ve Biriktirme Sistemi, ülkelerin yükseköğretim sistemlerinin farklı olmasından ötürü kendi aralarındaki yatay geçişleri ve öğretim sistemlerinin tanınmasının önünde engel oluşturan sorunlara çözüm getirmek üzere geliştirilen çok önemli bir araçtır. AKTS ders kredisi, bir dersi başarıyla tamamlayabilesi için, öğrencinin yapması gereken çalışmaların tamamını (teorik ders, uygulama, seminer, bireysel çalışma, sınavlar, ödevler vs.) kapsayan, iş yükünü temel alan bir değerdir. Bir akademik yıl için AKTS kredi toplamı 60 olarak belirlenmiştir. Bu krediye denk olarak

1500-1800 saat arasında öğrenci iş yükü öngörülmüştür. 1 AKTS, ortalama 25-30 saat çalışma karşılığı olarak belirlenmiştir (YÖK, www.yok.gov.tr/bolognasureci, 2010).

2.10.1.4. Öğrencilerin ve Öğretim Elemanlarının Hareketliliğini Sağlamak ve Yaygınlaştırmak

Bologna Süreci kapsamında, Yükseköğretim Kurulu tarafından Erasmus, Farabi ve Mevlana gibi öğrenci, personel ve öğretim elemanı değişim programları uygulanmıştır. Bu durum, öğrenciler açısından değerlendirildiğinde, örneğin grafik tasarımı programında eğitimini tamamlamış bir öğrencinin yurt dışında diğer yükseköğretim kurumlarınca tanınmasına imkân sağlayarak hem akademik hem de mesleki hareketliliği artırır. Öğretim elemanlarınca da alanlarındaki yeterlilikleri belirlemek, sektörle yapılan işbirliği protokollerini incelemek ve Avrupa Birliği'ne aday olan bir ülke olarak Avrupa standartlarında eğitim-öğretim faaliyetlerini biçimlendirme konusunda birçok katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.10.1.5. Ulusal Kalite Güvence Sisteminin Kurulması

Yükseköğretimde kalite standartlarının oluşturulması ve bu alanda uluslararası uyumluluğun sağlanabilmesi amacıyla Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Yönetmeliği çıkarılmış ve bu yönetmelik esaslarınca Yükseköğretim Kurumlarında Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) oluşturulmuştur. Bu komisyonda üniversitelerin öğrenci konseyi tarafından belirlenen bir öğrenci temsilcisi de bulunmaktadır. Bu sayede, yükseköğretim kurumlarının eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetleri ve idari hizmetlerinin değerlendirilmesi, kalitelerinin geliştirilmesi ve onaylanması süreci hem kendi bünyesinde öğrencilerin de süreçte yer almasıyla hem de bağımsız kuruluşlarca denetime tabii tutularak istenilen nitelikte yapılması sağlanmıştır.

Sonuç olarak, birçok ülkenin yükseköğretim alanında yaşadığı sorunların çözümüne yönelik olarak oluşturdukları organizasyonlardan birisi olan Bologna Süreci, grafik

tasarımı programı gibi bütün program alanlarında sürekli geliştirilen ve süreç içinde tekrar güncellenebilen dinamik bir nitelik taşıyan önemli bir revizyonu gerektirmektedir.

Bu anlamda, Bologna Süreci yükseköğretim sistemimiz açısından eğitim-öğretim sürecinin güncellenebilir ve sürdürülebilir olması ve yukarıda saydığımız birçok özellik açısından olumlu bir nitelik göstermektedir. Ancak Süreç, üye olan bütün ülkeler tarafından tam olarak ne zaman biteceği ve uygulanacağına dair bazı endişeler taşımaktadır.

Bologna Süreci'yle belirlenen her hedef alanındaki başarının; tarihi, ekonomik ve sosyal yapıya sahip diğer üye ülkelerde, hangi düzeyde olduğuna dair bilgiye ulaşılamaması, doğal olarak bazı endişeleri beraberinde getirmektedir. Tabii ki bir ülkenin yükseköğretim sisteminin dönüştürülmesi çok kolay bir uygulama alanı değildir. Bu durum, ülkelerin siyasi, sosyal uygulamaları ile yönetsel iradeleriyle de doğrudan ilgilidir. Bu konuda, yükseköğretim sistemimizdeki derece yapılarının (ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora), Bologna Süreci'nin getirdiği derece sistemine geçiş aşamasında gerek öğrenciler açısından gerekse programın öğretim elemanlarınca iş yüklerinin arttığı ve eğitim-öğretim hizmetinin aksadığı, Avrupa Birliği'ne aday ama üye olamayan Türkiye'nin yükseköğretim diplomalarının AB'ye üye ülkelerde tanınmaması endişesi ve üye ülkelerde uygulamaya konan finansal yaptırımlar gibi konularda bazı tepkilerin ve memnuniyetsizliklerin olduğunu görülmektedir. Bu nedenle yetkili kurumların, Bologna Süreci'nin öngördüğü faaliyet alanları ve getireceği reformlar hakkında doğru ve açık bilgilendirmeler yapmaları, süreç hakkında oluşturulan olumsuz kanaatlerin giderilmesi ve eğitim-öğretim hizmetinin daha sağlıklı ilerleyişi bakımından önem arz etmektedir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada “Betimsel Tarama Yöntemi” kullanılmış ve yöntem iki ayrı planda uygulanmıştır. Bunlar:

- Belgesel Tarama
- İnternette Veri Tarama

Yöntemin bu uygulanma biçimi çerçevesinde önce, problemin sınırlandırılışına bağlı olarak meslek yüksekokulları grafik tasarımı programının geneline ilişkin alt problemlere cevap aranmıştır. Bu kısım ile ilgili bulguların değerlendirilmesi, araştırma raporunun “Bulgular ve Yorum” ana bölümünde yapılmıştır.

Bunun yanı sıra,

- Türkiye’de ön lisans düzeyinde kaç tane meslek yüksekokulunda grafik tasarımı eğitimi verilmektedir?
- Meslek yüksekokulları grafik tasarımı programında okuyan öğrenci sayısı nedir?
- Meslek yüksekokulları grafik tasarımı programında görev yapan öğretim elemanı sayısı nedir?
- Grafik tasarımı mezunları kamu ve özel sektörde nerelerde istihdam edilmektedir?

Bu sorulara cevap oluşturması bakımından ülkemizdeki bütün üniversitelerin web siteleri taranmıştır, ilgili birimlerle yazışmalar yapılmıştır. Böylelikle önce meslek yüksekokulları grafik tasarımı programı konusunda genel bir çerçevenin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Daha sonra mevcut okullarda uygulanan grafik tasarımı eğitimi hakkında bir durum tespiti ve elde edilen sonuçların değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır. Değerlendirmede betimleme ve yorumlama sonuçlarına dayalı kısmi yargılara varılmıştır. Araştırma raporunun “Sonuç ve Öneriler” bölümünde, somut verilerden elde

edilen bulgular ışığında mevcut uygulamanın değerlendirilmesine temel alınacak saptamalar ve bazı öneriler verilmiştir.

3.2. Araştırma Evreni

Türkiye’de devlet ve vakıf üniversitelerinde ve herhangi bir yükseköğretim kurumuna bağlı olmaksızın kurulan vakıf meslek yüksekokullarında bulunan grafik tasarımı programları araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu programlar, aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

No	Üniversite Adı	Bağlı Meslek Yüksekokulunun Adı
1	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Bolu Meslek Yüksekokulu
2	Adıyaman Üniversitesi	Besni Meslek Yüksekokulu
3	Ahi Evran Üniversitesi	Mucur Meslek Yüksekokulu
4	Akdeniz Üniversitesi	Serik Meslek Yüksekokulu
5	Anadolu Üniversitesi	Porsuk Meslek Yüksekokulu
6	Atatürk Üniversitesi	Tortum Meslek Yüksekokulu
7	Atatürk Üniversitesi	Oltu Meslek Yüksekokulu
8	Balıkesir Üniversitesi	Balıkesir Meslek Yüksekokulu
9	Bartın Üniversitesi	Bartın Meslek Yüksekokulu
10	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Bozüyük Meslek Yüksekokulu
11	Celal Bayar Üniversitesi	Soma Meslek Yüksekokulu
12	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
13	Dumlupınar Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
14	Düzce Üniversitesi	Gölyaka Meslek Yüksekokulu
15	Ege Üniversitesi	Ege Meslek Yüksekokulu
16	Erciyes Üniversitesi	Mustafa Çıkrıkçoğlu Meslek Yüksekokulu
17	Fırat Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
18	Gazi Üniversitesi	Ankara Meslek Yüksekokulu
19	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Erbaa Meslek Yüksekokulu
20	Giresun Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
21	Gümüşhane Üniversitesi	Gümüşhane Meslek Yüksekokulu
22	Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
23	Kastamonu Üniversitesi	Kastamonu Meslek Yüksekokulu
24	Kırıkkale Üniversitesi	Kırıkkale Meslek Yüksekokulu
25	Kırklareli Üniversitesi	Kırklareli Meslek Yüksekokulu
26	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Bucak Emin Gülmez Teknik Bilimler MYO
27	Necmettin Erbakan Üniversitesi	Seydişehir Meslek Yüksekokulu

28	Nevşehir Üniversitesi	Hacıbektaş Veli Meslek Yüksekokulu
29	Ondokuzmayıs Üniversitesi	Ondokuzmayıs Meslek Yüksekokulu
30	Pamukkale Üniversitesi	Denizli Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
31	Sinop Üniversitesi	Gerze Meslek Yüksekokulu
32	Süleyman Demirel Üniversitesi	Isparta Meslek Yüksekokulu
33	Trakya Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu
34	Uludağ Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu

Tablodaki bilgilere ilgili üniversitelerin web sitelerine bakılarak ulaşılmıştır. Üniversiteler alfabetik sıraya göre verilmiştir.

Tablo 8. Türkiye’de Grafik Tasarımı Programı Bulunan Devlet Üniversiteleri

No	Üniversite Adı	Bulunduğu İl
1	Avrasya Üniversitesi	Trabzon
2	Beykent Üniversitesi	İstanbul
3	Doğuş Üniversitesi	İstanbul
4	Gedik Üniversitesi	İstanbul
5	Gediz Üniversitesi	İzmir
6	Haliç Üniversitesi	İstanbul
7	Işık Üniversitesi	İstanbul
8	İstanbul Arel Üniversitesi	İstanbul
9	İstanbul Aydın Üniversitesi	İstanbul
10	İstanbul Gelişim Üniversitesi	İstanbul
11	İstanbul Kültür Üniversitesi	İstanbul
12	Kadir Has Üniversitesi	İstanbul
13	Nişantaşı Üniversitesi	İstanbul
14	Okan Üniversitesi	İstanbul
15	Toros Üniversitesi	Mersin
16	Turgut Özal Üniversitesi	Ankara
17	Yaşar Üniversitesi	İzmir

Tablodaki bilgilere ilgili üniversitelerin web sitelerine bakılarak ulaşılmıştır. Üniversiteler alfabetik sıraya göre verilmiştir.

Tablo 9. Türkiye’de Grafik Tasarımı Programı Bulunan Vakıf Üniversiteleri

No	Üniversite Adı	Bulunduğu İl
1	Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	İstanbul
2	Faruk Saraç Tasarım Meslek Yüksekokulu	Bursa
3	İstanbul Kavram Meslek Yüksekokulu	İstanbul

4	İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu	İstanbul
5	Plato Meslek Yüksekokulu	İstanbul

Tablodaki bilgilere ilgili üniversitelerin web sitelerine bakılarak ulaşılmıştır. Meslek Yüksekokulları alfabetik sıraya göre verilmiştir.

Tablo 10. Türkiye’de Grafik Tasarımı Programı Bulunan Vakıf Meslek Yüksekokulları

3.3. Araştırma Örnekleme

Türkiye’de, 2013 yılı itibariyle grafik tasarımı eğitim öğretimine devam eden, devlet ve vakıf olmak üzere toplam 55 ayrı meslek yüksekokulu grafik tasarımı programı bulunmaktadır. Öğretim etkinliği devam eden 55 adet meslek yüksekokulu grafik tasarımı programından, araştırmamıza örneklem oluşturan 8 adet meslek yüksekokulu random (rastgele) yöntemi ile belirlenmiştir. Yapılan araştırmada, örneklemin evrene oranıyla ilgili olarak literatürde bir sınırlamaya rastlanmamıştır. Ancak, eğitim bilimlerinin farklı alanlarındaki uzmanlardan aldığımız görüş, evrenin %15’inin örneklem için yeterli kabul edilebileceğidir. Bu meslek yüksekokulları, aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

No	Üniversite Adı	Bağlı Meslek Yüksekokulunun Adı	Bulunduğu İl
1	Ahi Evran Üniversitesi	Mucur Meslek Yüksekokulu	Kırşehir
2	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Erbaa Meslek Yüksekokulu	Tokat
3	Fırat Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	Elazığ
4	Nevşehir Üniversitesi	Hacıbektaş Veli Meslek Yüksekokulu	Nevşehir
5	Beykent Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	İstanbul
6	İstanbul Arel Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	İstanbul
7	Toros Üniversitesi	Toros Meslek Yüksekokulu	Mersin
8	Yaşar Üniversitesi	Yaşar Meslek Yüksekokulu	İzmir
9	Plato Meslek Yüksekokulu	Plato Meslek Yüksekokulu	İstanbul
10	İstanbul Kavram Meslek Yüksekokulu	Meslek Yüksekokulu	İstanbul

Tablodaki bilgilere ilgili üniversitelerin web sitelerine bakılarak ulaşılmıştır. Üniversiteler ve Meslek Yüksekokulları random (rastgele) sıraya göre verilmiştir.

Tablo 11. Araştırmanın örneklemini oluşturan 2013 yılı itibariyle eğitim-öğretimine devam eden grafik tasarımı programı bulunan meslek yüksekokulları sayısı

3.4. Veri Toplama Araçları

Veriler, araştırma probleminin çözüme kavuşturulması amacıyla; belgesel tarama (kitap, dergi, makale, bildiri, yabancı kaynaklar vb.) ve internet ortamındaki verilerin taranarak durum tespitine yönelik incelenmeleri olmak üzere iki ayrı planda tarama yoluyla toplanmıştır.

Belgesel tarama; araştırma problemiyle ilgili yerli ve yabancı literatür (alanyazını), resmi belgeler, bilimsel tezler, makaleler, geliştirilmiş yaklaşım önerileri, ulusal yükseköğretim kurumlarındaki uygulamalara ait belgeler üzerinde yapılmıştır. Bu süreçte,

1. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Merkez Kütüphanesi'nde araştırma konusuyla ilgili tarama yapılmıştır.
2. Grafik tasarımı konusunda yazılmış Türkçe kitaplar saptanmış ve temin edilmiştir.
3. Yükseköğretim Kurulu Dokümantasyon Dairesi Başkanlığı arşivinde bulunan tezler araştırılmış, araştırma konusuyla ilgili tezlerin fotokopileri alınmıştır.
4. Kongre, sempozyum bildirileri ve seminer raporlarından araştırma konusuyla doğrudan ya da dolaylı ilişkili bulunanlar toplanarak incelenmiştir.

İnternette veri tarama; araştırma konusu kapsamında, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında grafik tasarımı programı bulunan meslek yüksekokulları incelenmiş ve grafik tasarımı programlarının, program yeterlilikleri, ders planları, ders içerikleri ve öğretim planlarına yansımalarıyla ilgili verilere web sayfalarından ulaşılmıştır. Yurtdışı örneğinde ise, alanında önde gelen meslek yüksekokulları grafik tasarımı programları incelenmiş ama web sayfalarında öğretim programları, ders içerikleri ve ders planlarına ilişkin herhangi bir paylaşım rastlanamaması nedeniyle istenilen türde ayrıntılı bilgiye ulaşılamamıştır.

Araştırmaya önemli katkılar sağlayacağı düşünülen ve bu nedenle Yükseköğretim Kurulu'ndan talep edilen aşağıdaki sorulara ilişkin verilen beyanda (Bkz. EK:3)

kendileri tarafından yürütülen böyle bir çalışmanın bulunmamasından ötürü ulaşamamıştır. Bu sorular şunlardır: Yükseköğretim Kurulu'na, meslek liselerinden sınavsız geçiş yoluyla meslek yüksekokulu grafik tasarımı programına yerleştirilen öğrenci sayıları nedir? Düz ve Anadolu liselerinden merkezi sınavla meslek yüksekokulu grafik tasarımı programına yerleştirilen öğrenci sayıları nedir? Meslek yüksekokulları grafik tasarımı programlarında öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı nedir? Meslek yüksekokullarının örgün yüksek öğrenimdeki payı ve toplamdaki payı nedir? Meslek yüksekokulları grafik tasarımı programlarında bulunan öğretim elemanı sayısı nedir?

3.5. Verilerin Çözümlemesi

İki ayrı planda birbirleriyle karşılıklı ilişkiler gözetilerek toplanmış olan veriler, meslek yüksekokullarında grafik tasarımı programında yürütülen eğitim-öğretim hizmetinin genelinden programda uygulanan ders müfredatının özeline doğru bir ele alışla değerlendirilmiştir.

Belgesel tarama ve internette veri taramalarından elde edilen bilgiler, belli başlıklar altında buluşturularak betimlenmiştir. Bunlar, ayrıca tabloların oluşturulmasında ve sonuçların değerlendirilmesinde dayanak olarak kullanılmıştır. Bu araştırma deseninde toplanan verilere ilişkin değerler “Meslek Yüksekokullarının Genel Yapısı” başlığı altında betimlenmiş ve sunulmuştur.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

4.1. Bulgular ve Yorum

Probleminin çözümüne yönelik yapmış olduğumuz araştırmalar ve incelemeler neticesinde bazı bulgulara ulaşılmış ve aşağıda maddeler halinde yorumlanmıştır.

- 1. Türkiye’de bulunan meslek yüksekokulları grafik tasarımı programlarının öğretim programları; değişen teknolojik, toplumsal, kültürel, ekonomik vb. dinamikler doğrultusunda güncellenmekte midir?*

Araştırma evreni kapsamında Türkiye’de bulunan 55 ayrı meslek yüksekokulu grafik tasarımı programı ders öğretim planları, MEB-YÖK işbirliğinde 2002 yılında tamamlanan Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi’nin öneriler kısmında yer alan, “Eğitim programları 3 yılda bir gözden geçirilmeli, 5 yılda bir esastan geliştirilmelidir” (MEB-YÖK, 2002: 1) ifadesi de dikkate alınarak incelenmiş ve edinilen bulgular betimsel olarak değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda, araştırma evrenini oluşturan 55 ayrı meslek yüksekokulu grafik tasarımı ders programları, günümüzün değişen teknolojik, kültürel, sosyal, ekonomik vb. dinamikler doğrultusunda, son beş yıl içerisinde yeni kurulan programlar haricinde diğer programlar tarafından güncellenmediği; programda öğrencilere verilen teorik ve uygulamalı ortak ders adlarının ve içeriklerinin geçmiş dönemdeki ders içerikleri ile aynı olduğu öngörülmektedir.

- 2. Yükseköğretim Kurulu’nun meslek yüksekokullarına yönelik genel bir yönetmeliği bulunmakta mıdır?*

Yükseköğretim Kurulu’nun hali hazırda meslek yüksekokullarını kapsayıcı bir yönetmeliği bulunmamaktadır. Bundan dolayı, birçok meslek yüksekokulu kurumsal yapısının oluşturmasında sıkıntılar yaşandığı görülmektedir. Programlar, yüklendiği misyonlara bakılmaksızın farklı bilim dalları altında öğretim faaliyeti göstermekte

ve bu durum programdan mezun olan bireyler için yurt içi ve yurt dışında diplomalarının muafiyet ve geçerliliği konusunda akreditasyon sorunları yaşamalarına sebep olmaktadır.

3. *Yükseköğretim sistemimizde gerçekleştirilen değişimlerden meslek yüksekokulları grafik tasarımı programı ne şekilde etkilenmektedir?*

21. Yüzyılda ortaya çıkan bazı ekonomik, sosyo-kültürel, siyasi, bilimsel ve teknolojik gelişmeler gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerin yükseköğretim sistemlerinin yeniden yapılandırılması gerçeğini göstermektedir. Böyle bir yapılanmayı gerçekleştirmek amacıyla oluşturulan Bologna Süreci, Avrupa Yükseköğretim Alanı (AYA) yaratmayı hedefleyen, birçok uluslararası kuruluş ile aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 47 üye ülkenin katılımıyla oluşturulan ve yürütülen büyük bir organizasyondur (YÖK, www.yok.gov.tr/bolognasureci, 2010).

Süreç, öncelikli olarak yükseköğretim programlarının mevcut müfredatlarında; program yeterlilikleri, dersin amacı, dersin hedefi, dersin AKTS kredisi, ders içeriği, dersin öğretim yöntem-teknik ve stratejisi, ders öğrenme kazanımları gibi yer almayan öğrenci merkezli bir öğretim yeniliği getirmektedir. Ayrıca, öğrencinin okul içi ve dışında bağımsız olarak bireysel çabalarla kazandığı öğrenmelerin de (non-formel), öğrenme ortamına dahil edilmesini ve öğrencilerin değerlendirme sürecine katkıda bulunarak derslere aktif katılımının teşvik edilmesi öngörülmektedir. Süreç, uluslararası düzeyde derece sisteminin oluşturularak Diploma Eki (DE), Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) ve ulusal kalite güvence sistemi oluşturulması gibi uluslararası standartların belirlenmesiyle yükseköğretim derecelerinden (ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora) birini başarıyla tamamlayan öğrencilere; uluslararası alanda kendi programlarının ve kurumlarının tanınırlığının sağlanması ve program alanında neyi bilebildiklerini ve uygulayabildiklerini, hangi sosyal, mesleki ve iletişim yetkinliklerine sahip olduklarını öğrenmeleri bakımından bir geribildirim özelliği taşımaktadır.

Bu anlamda, yükseköğretim sistemimizde yaşanan bu gelişmeler, meslek yüksekokulu grafik tasarımı programı açısından eğitim-öğretim sürecinin güncellenebilir ve sürdürülebilir olması ve yukarıda sayılan birçok özellik açısından olumlu bir nitelik göstermektedir. Bu konu hakkındaki bilgiler “2.10 Grafik Tasarımı Programı ve Yükseköğretimde Güncel Değişimler” başlığı altında ayrıntılı biçimde verilmektedir.

4. *Meslek yüksekokulu grafik tasarımı programı mezunlarından sektörün talep ettiği gereksinimler nelerdir?*

Yapılan araştırmada, belgesel tarama yöntemiyle bulunan kaynaklar incelenerek, meslek yüksekokulu grafik tasarımı programı mezunlarının istihdam edilebilecekleri sektörler göz önünde bulundurularak işverenlerin talep ettiği bazı gereksinimler kısa olarak aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Meslek yüksekokulu grafik tasarımı programında uygulanan eğitim-öğretim sistemi ile iş hayatı uyumamaktadır.
- Reklam ajans yetkilileri görüşüne göre, stajyer ya da yeni mezunların matbaacılık bilgilerinin olmadığı bu nedenle uygulaması imkânsız işler tasarladıkları belirlenmiştir.
- Birçok meslek yüksekokulunda matbaacılık bilgisi dersi bulunmamaktadır.
- Meslek yüksekokulları kurulurken sektöre yakın olmaları dikkate alınmamaktadır.
- Programlar, genellikle belirli özel bir alandan çok genel amaca yönelik eğitim verdiği için mezunlar sanayi ihtiyacını karşılayamamaktadır (Korucu, 2005: 1).
- Müşteri ve insan ilişkilerinde deneyim sahibi grafik tasarımcılar çok az bulunmaktadır (Tomak, 2002: 27)

5. *Programdan mezun olanlar kamu veya özel sektörde hangi alanlarda istihdam edilmektedir?*

Türkiye’deki mevcut ilgili sektörün nitelikli işgücü açığını gidermek amacıyla olan meslek yüksekokulları grafik tasarımı programının, mezunlarına sağladığı iş alanları günümüz görsel iletişim çağında markaların ve ilgili kurumların piyasaya etkin olma gereksinimleri çerçevesinde oldukça geniş bir yelpaze göstermektedir. Kamuda ve özel sektörde genel olarak; bakanlıklardan üniversitelere, reklam ajanslarından matbaalara, emniyet müdürlüklerinden kriminal laboratuvarlarına, fotoğraf stüdyolarından tekstil firmalarına, halkla ilişkiler ve tanıtım birimlerinden basın yayın birimlerine, tabelacıardan moda tasarım atölyelerine kadar birçok alanda istihdam edilebilirler. Bu konu hakkında 22., 23. ve 24. sayfalarda “2.5 Grafik Tasarımı Programı Mezunlarının İstihdam Olanakları” başlığı altında ayrıntılı olarak verilmiştir.

6. *Öğrencilerin uygulamalı eğitimleri (staj deneyimi) sırasında iş kazalarına karşı sosyal güvenceleri karşılanmakta mıdır?*

Yapılan araştırmada, Maliye Bakanlığı’na bağlı Gelir İdaresi Başkanlığı’nın 6111 Sayılı Kanun’un 24. Maddesi bu konuya açıklık getirmektedir.

Madde 24 - 5510 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (e) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve (g) bendine aşağıdaki cümle eklenmiştir. "b) 5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanununda belirtilen aday çırak, çırak ve işletmelerde meslekî eğitim gören öğrenciler hakkında iş kazası ve meslek hastalığı ile hastalık sigortası; meslek liselerinde okumakta iken veya yüksek öğrenimleri sırasında staja tabi tutulan öğrenciler ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 46’ncı maddesine tabi olarak kısmi zamanlı çalıştırılan öğrencilerden aylık prime esas kazanç tutarı, 82’nci maddeye göre belirlenen günlük prime esas kazanç alt sınırının otuz katından fazla olmayanlar hakkında ise iş kazası ve meslek hastalığı sigortası uygulanır. Bu bentte sayılanlar, 4’üncü maddenin birinci fıkrasının

(a) bendi kapsamında sigortalı sayılırlar ve bunlardan bakmakla yükümlü olunan kişi durumunda olmayanlar hakkında ayrıca genel sağlık sigortası hükümleri uygulanır."

"e) Türkiye İş Kurumu tarafından düzenlenen meslek edindirme, geliştirme ve değiştirme eğitimine katılan kursiyerler, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılırlar ve bunlar hakkında iş kazası ve meslek hastalığı sigortası ile bunlardan bakmakla yükümlü olunan kişi durumunda olmayanlar hakkında ayrıca genel sağlık sigortası hükümleri uygulanır."

"Bu bent kapsamında yurt dışındaki işyerlerinde çalışan sigortalıların, bu sürede ödedikleri isteğe bağlı sigorta primleri 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalılık sayılır." (GİB, <http://www.gib.gov.tr/>, 2013)

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Öneriler

İçinde yaşadığımız hızlı bilimsel ve teknolojik gelişmeler dünyanın her bölgesine yayılmakta ve küresel hale gelen bilgi toplumunun oluşmasıyla sonuçlanan bir iletişim devrimini gerçekleştirmektedir. Bu gelişmelerin toplumların ekonomik, politik ve kültürel yapılarında açtığı hızlı, sürekli ve çok yönlü değişme süreci; günümüzde gelişmişlik düzeyleri ne olursa olsun, hemen her ülkede insanların hayat, kültür, öğrenme ve çalışma hakkındaki düşüncelerini dramatik olarak değiştirmekte, toplumsal yaşamı derinden etkilemektedir.

İnsanın çevreye uyum sağlayabilmesi için sürdürülen planlı ve plansız etkinliklerin tümü eğitim olgusunu meydana getirir. İnsanın çevresi ile olan bu etkilenme süreci sonunda oluşan eğitimin temelinde de iletişim yatmaktadır. Dünyadaki iletişim teknolojilerinin sürekli gelişmesi, kitle iletişim araçlarının çeşit ve sayı olarak çoğalması, ülkeleri ve kültürleri birbirlerine daha çok yaklaştırmaktadır. Özellikle de tanıtım ve reklamın önemini bir kat daha artırmaktadır. Günümüzde artık eğitim, ister örgün isterse yaygın olsun, her alanda farklı nitelikte araçlarla etkinliğini sürdürmektedir. İnsanlar arası iletişimi sağlayan araçlardan biri olan grafik tasarımı, bu anlamda önemli bir yere sahiptir.

Bu araştırmayla, Türkiye’de yükseköğretim sisteminde mesleki ve teknik eğitimin verilmesinde büyük pay sahibi olan meslek yüksekokullarında; işgücü piramidindeki açığı gidermek ve ilgili sektörlerin ihtiyaç duyduğu nitelikli ara elemanı sağlamak açısından önem taşıyan grafik tasarımı programlarının güncel değişimleri ve program alanında yaşanan ulusal ve uluslararası gelişmeler (teknolojik, toplumsal, kültürel, ekonomik vb.) değerlendirilerek verilen eğitimin mevcut durumu tespit edilmiş, yaşanan sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır.

Elde edilen bulgular doğrultusunda, 2001 yılından itibaren meslek liselerinden sınavsız geçiş uygulaması ile meslek yüksekokulu grafik tasarımı programına yerleşen öğrencilerin, programın mevcut öğrenci sayısını fark edilebilir bir oranda artırmış olsa da, uygulamanın getirdiği aciliyet de göz önüne alındığında eğitim-öğretim hizmetinin niteliği bakımından yetersiz kalmıştır. Yükseköğretim Kurulu tarafından hazırlanmış kapsayıcı bir nitelik taşıyan meslek yüksekokulları yönetmeliğinin olmayışı, programda verilen eğitim hizmetinin ders çeşitliliği bakımından heterojen bir yapı gösterse de mezunların sektörde yaşadıkları sıkıntılar göz önüne alındığında tutarsız bir durum ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, aynı programdan mezun olan kişilerin farklı bir müfredatta eğitim almalarına ve kazanılan yeterliliklerinin de farklı olmasına sebebiyet vererek sektörde grafik tasarımcıdan beklenen niteliklerin dışına çıktıkları gözlenmiştir.

Ülkemizin geçerli mesleki ve teknik eğitim yapısı incelendiğinde meslek yüksekokulları bünyesinde bulunan birçok program alanında olduğu gibi grafik tasarımı programında da esnek bir sistemin varlığının olmadığı görülmektedir. Buna karşılık, Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu işbirliğinde 2001 yılında başlatılarak 2002 yılında tamamlanan MEB-YÖK Meslek Yüksekokulları Programları Geliştirme Projesi çerçevesinde, tutarlılığını ve devamlılığını sağlamak adına meslek yüksekokullarında en yaygın olan ve en çok öğrencisi bulunan 15 program alanını geliştirme projesine, tasarım disiplinlerinden hiçbiri dahil edilmemiştir. Bu durum, hem işgücü piramidindeki açığı gidermek hem de ilgili birçok sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli ara elemanı sağlamak açısından büyük önem taşıyan grafik tasarımı programının gerek toplum gerekse iş dünyası açısından hak ettiği ilgiyi görememesine sebep olmaktadır. Ayrıca, grafik tasarımı programları ülkemiz yükseköğretim sistemi içerisinde terminolojik bir hataya maruz kalmış, birbirinden farklı meslek yüksekokullarında farklı bilim dalları adı altında, öğrencilerine kazandırılmak istenen yeterlilikler açısından karmaşık bir durum içerisinde.

Dünyadaki iletişim teknolojilerinin sürekli gelişmesi, kitle iletişim araçlarının çeşit ve sayı olarak çoğalması, ülkeleri ve kültürleri birbirlerine daha çok yaklaştırmaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak ortaya çıkan bazı gelişmeler, gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerin yükseköğretim sistemlerinin yeniden yapılandırılması gerçeğini

göstermektedir. Birçok ülkenin yükseköğretim alanında yaşadığı sorunların çözümüne yönelik olarak oluşturdukları organizasyonlardan birisi olan Bologna Süreci, böyle bir yapılanmayı gerçekleştirmek amacıyla ülkemiz mesleki ve teknik eğitim yapısının geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Süreç, öncelikli olarak mevcut müfredat yapısını düzenleyerek ön lisans düzeyinde eğitim veren bütün program alanlarında; program yeterlilikleri, dersin amacı, dersin hedefi, dersin AKTS kredisi, ders içeriği, dersin öğretim yöntem-teknik ve stratejisi, ders öğrenme kazanımları gibi uluslararası kalite güvence sistemleriyle desteklenmiş, öğrenci merkezli modern bir öğretim yeniliğini ifade etmektedir.

Bir ülkenin refah seviyesi, mevcut kaynakların insan kaynakları ile birlikte etkili ve verimli kullanılmasına bağlıdır. Türk toplumunun en önemli ihtiyacının da vasıflı teknik insan gücü olduğuna göre, eğitim programlarının bu ihtiyacı karşılayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, yaşanan sorunların çözümüne yönelik öneriler getirilerek, aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- Yükseköğretim Kurulu tarafından bütün program alanlarını kapsayacak nitelikte; güncellenebilir, sürdürülebilir, karşılaştırılabilir, uygulanabilir düzeyde Meslek Yüksekokulu Yönetmeliği ivedilikle hazırlanmalıdır.
- Sektör ve meslek odaları ile ortak danışma kurulları oluşturularak grafik tasarımı eğitim programları, sektörün ihtiyaçlarına göre belirli aralıklarla güncellenmelidir.
- Grafik tasarımı programından mezun olan bir adaydan işverenlerin beklentilerinin neler olabileceği araştırılmalı, hem eğitim programı hem de ders içerikleri ona göre yeniden yapılandırılmalıdır.
- Grafik tasarımı açısından ulusal düzeyde sektörel gereksinimlerin hangi uygulama alanlarında yoğunlaştığı araştırılmalıdır.
- Grafik tasarımı programında yaşanan sıkıntıların belirlenmesi ve çözümlerine yönelik öneriler getirilmesi açısından ulusal düzeyde grafik tasarımı programı bulunan meslek yüksekokulları toplantısı düzenlenmelidir.

- Meslek yüksekokulları grafik programlarına öğrenci alımlarıyla ilgili yasal düzenlemelerin yeniden gözden geçirilmesi ve daha seçici davranılmasını gerektiren yasal önlemler alınmalıdır.
- Staj süresince öğrencilerin belirli miktarda gelir elde etmeleri sağlanmalı, bu durumun devamlılığının sağlanması adına devlet tarafından ilgili sektörlere teşvik primleri ayrılmalıdır.
- Meslek yüksekokulları grafik tasarımı programına öğretim elemanı alımında geleneksel ölçütler terkedilerek modern bir müfredat sistemi oluşturulmalıdır.
- Bünyesinde grafik tasarımı programı bulunan meslek yüksekokulları hakkında atölye, laboratuvar, eğitim-öğretim materyallerinin mevcudiyetinin ne olduğu konusunda araştırmalar yapılmalı.

EKLER

EK:1

Diploma Eki Örneği

8. INFORMATION ON THE NATIONAL HIGHER EDUCATION SYSTEM

Structure and Degree System

The basic structure of the Turkish National Education System consists of stages of noncompulsory pre-school education; compulsory primary (elementary and middle school) and secondary (high school) education; and higher education. Primary education begins at the age of 5.5 (66 months), lasts eight years and comprises elementary and middle school education, four years each. Secondary education is also four years and divided into two categories as "General High School Education" and "Vocational and Technical High School Education". The entry into these categories is through composite scores obtained from a centralized exam for secondary schools.

Higher education system in Turkey is managed by the Council of Higher Education (Göç, Yükseköğretim Kurulu-YÖK) which is an autonomous public body responsible for the planning, coordination, governance and supervision of higher education within the provisions set forth in the Constitution of the Turkish Republic and the Higher Education Law. Both state and non-profit foundation universities are established by law and subjected to the Higher Education Law and the regulations enacted in accordance with it.

Higher education in Turkey comprises all post-secondary higher education programmes, consisting of short, first, second, and third-cycle degrees in terms of the terminology of the Bologna Process. The structure of Turkish higher education degrees is based on a two-tier system, except for dentistry, pharmacy, medicine and veterinary medicine programmes which have a one-tier system. The duration of these one-tier programmes is five years (300 ECTS) except for medicine which lasts six years (360 ECTS). The qualifications in these one-tier programmes are equivalent to the first cycle (bachelor's) plus second cycle (master's) degree. Undergraduate level of study consists of short cycle (associate's) (önlisans derecesi) and first cycle (bachelor's) (lisans derecesi) degrees which are awarded after successful completion of full-time two-year (120 ECTS) and four-year (240 ECTS) study programmes, respectively.

Graduate level of study consists of second cycle (master's) (yüksek lisans derecesi) and third cycle (doctorate) (doktora derecesi) degree programmes. Second cycle is divided into two sub-types named as master without thesis and master with thesis. Master programmes without thesis require 60 to 90 ECTS credits and consist of courses and a semester project. 60 ECTS non-thesis master programmes are exceptional and exist in a few disciplines. The master programmes with a thesis require 90 to 120 ECTS credits, which consists of courses, a seminar, and a thesis. Third cycle (doctorate) degree programmes are completed having earned a minimum of 180 ECTS credits, which consists of completion of courses, passing a proficiency examination and a doctoral thesis. Specialization in medicine, accepted as equivalent to third cycle programmes are carried out within the faculties of medicine, university hospitals and the training hospitals operated by the Ministry of Health.

Universities consist of graduate school (institute) offering second cycle (master's) and third cycle (doctorate) degree programmes, faculties offering first cycle (bachelor's) degree programmes, four-year higher schools offering first cycle (bachelor's) degree programmes with a vocational emphasis and two-year vocational schools offering short cycle (associate's) degree programmes of a strictly vocational nature.

Since 2003, first cycle degree holders may apply directly to third cycle (doctorate) programmes if their performance at the first cycle degree level is exceptionally high and their national central Graduate Education Entrance Examination (ALES) score is also high and their application is approved. For these students, theoretical part of the programmes requires additional courses of 60 ECTS credits.

Admission of national students to short and first cycle degree programmes is centralized and based on a nationwide one-two stage examination) conducted by an autonomous public body (Assessment, Selection and Placement Centre-ÖSYM). Candidates gain access to institutions of higher education based on their composite scores consisting of the scores on the selection examination and their high school grade point average. Admission to graduate programmes is directly conducted by the higher education institutions (HEIs) within the frameworks of the publicly available national and institutional regulations. Admission of foreign students to programmes at all levels of higher education can be done by direct applications of candidates to HEIs based on publicly available national and institutional regulations.

The Turkish National Qualifications Framework for Higher Education (TYQC: The National Qualifications Framework for Higher Education in Turkey (TYQC) developed with reference to the CE for European Higher Education Area and the EQF for lifelong learning was adopted by the GÖHE in 2010. The framework has been developed as a part of a single national qualifications framework, which would eventually consist of 8 level national framework covering all levels of education on completion of the ongoing work at the national level, in which the higher education levels lie on levels between 5 to 8. The levels of the TYQC, with reference to the European overarching qualifications frameworks as well as that to ECTS credits and student workload are shown below:

TYQC LEVELS, QUALIFICATION TYPES AND ECTS CREDITS					
Higher Education Level/Type	Qualification Type	ECTS Credits	Approx. Length (Year)	Total ECTS Credits	Total Student Workload (1 ECTS=25-30 min)
1	Short Cycle	120	2	120	3000-3600
2	Associate Degree	240	4	240	6000-7200
3	Bachelor's Degree	240	4	240	6000-7200
4	Bachelor's Degree	240	4	240	6000-7200
5	Master Degree	120	2	360-480	9000-14400
6	Master Degree	120	2	360-480	9000-14400
7	Doctorate Degree	180	3	480-660	12000-16500
8	Doctorate Degree	180	3	480-660	12000-16500

1. INFORMATION IDENTIFYING THE HOLDER OF THE QUALIFICATION

1.1 Family name(s) 1.2 Given name(s)

1.3 Date of birth (day/month/year) 1.4 Student identification number

2. INFORMATION IDENTIFYING THE QUALIFICATION

2.1 Name of the qualification and title conferred

2.2 Main field(s) of study for the qualification

2.3 Name of status of awarding institution
 Faruk Sarac Tasarrufluk Meslek Yüksekokulu, Vakıf Meslek Yüksekokulu
 Faruk Sarac Vocational School of Design, Foundation Post-Secondary Vocational School

2.4 Name and status of institution administering studies

2.5 Same as 2.3 (Language(s) of instruction / examination)

3. INFORMATION ON THE LEVEL OF THE QUALIFICATION

3.1 Level of qualification

Short Cycle (Associate's Level)

3.2 Official length of programme
 2 years, 2 semester per year, 14 weeks per semester (excluding exam period), 120 ECTS.

3.3 Access requirement(s)
 High School Diploma
 Placement through a nation-wide Student Selection Examination (LYS)

4. INFORMATION ON THE CONTENTS AND RESULTS GAINED

4.1 Mode of study

Full-time

4.2 Programme requirements

A student is required to have a minimum CGPA of 2.00/4.00 and no failing grades. Also a thirty-working-day internship is compulsory and internship must be completed successfully.

4.3 Programme details and the individual grades/marks obtained:

2013-2014 ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SÜRECİ PLANI
 FORDIYA TEKNİK PROGRAMI DERSLERİ LİSTESİ

DERS KODU	DERSİN İSİMİ	DERSİN İÇERİĞİ	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YÖNTEMİ	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ZAMANI	ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YERİ
FTE101	Matematik	Matematik	Ölçme ve değerlendirme	1. Dönem	1. Dönem
FTE102	Fizik	Fizik	Ölçme ve değerlendirme	1. Dönem	1. Dönem
FTE103	Kimya	Kimya	Ölçme ve değerlendirme	1. Dönem	1. Dönem
FTE104	İngilizce	İngilizce	Ölçme ve değerlendirme	1. Dönem	1. Dönem
FTE105	Çizim	Çizim	Ölçme ve değerlendirme	1. Dönem	1. Dönem
FTE106	Matematik	Matematik	Ölçme ve değerlendirme	2. Dönem	2. Dönem
FTE107	Fizik	Fizik	Ölçme ve değerlendirme	2. Dönem	2. Dönem
FTE108	Kimya	Kimya	Ölçme ve değerlendirme	2. Dönem	2. Dönem
FTE109	İngilizce	İngilizce	Ölçme ve değerlendirme	2. Dönem	2. Dönem
FTE110	Çizim	Çizim	Ölçme ve değerlendirme	2. Dönem	2. Dönem
FTE111	Matematik	Matematik	Ölçme ve değerlendirme	3. Dönem	3. Dönem
FTE112	Fizik	Fizik	Ölçme ve değerlendirme	3. Dönem	3. Dönem
FTE113	Kimya	Kimya	Ölçme ve değerlendirme	3. Dönem	3. Dönem
FTE114	İngilizce	İngilizce	Ölçme ve değerlendirme	3. Dönem	3. Dönem
FTE115	Çizim	Çizim	Ölçme ve değerlendirme	3. Dönem	3. Dönem

Total Credits :
 CGPA :
 Total ECTS : 120/00

* A thirty-working-day internship is compulsory

4.4 Grading Scheme and Grades

For each course taken, the student is given one of the following grades by the course teacher.

Degree of Success	Letter Grades	Numerical Grades	Other	Signs
Perfect	AA	4.00	TZ	Not attendent
Very Good	BA	3.50	S	Study in progress
Good	BB	3.00	E	Incomplete
Average	CB	2.50	G	Satisfactory completion
Passing Grade	CC	2.00	MA	Exempt
Conditional Passing Grade	DC	1.50	K	Unsatisfactory
Conditional Passing Grade	DD	1.00		
Failure	FD	0.50		
Failure	FF	0.00		

(DZ) is given to the students who have not fulfilled the obligation of attendance or the conditions regarding the course applications.
 (DZ) is added to average account as (FF). Students who get (DZ) in a course cannot benefit from the rights specified in article 55.
 (S) is given to the students who carry on the courses not added to averages.
 (E) is given to students who have not fulfilled the obligation of laboratory, projects, assignments and the like due to documented reasonable and valid reasons despite taking the final examination. Students who get (E) have to get a grade by completing the deficiencies within 15 days following the delivery of the grades to student affairs. Otherwise (E) automatically becomes (FF). However, in case of prolonged medical problems and the like, the duration of (E) can be extended to the beginning of the next enrolment period by the recommendation of the chairmanship of the program and the approval of the administrative board of the vocational school.
 (G) is given to the students successful in no-credit courses. (G) is not added to averages.
 (M) is given to the courses from which the students who have completed the transfer or vertical transfer process are exempt or to the courses taken by the students who have enrolled in the related department through Student Selection and Placement Centre but already taken and succeeded in some courses from similar or equal departments which the equivalence is recognized by the administrative board of the vocational school upon recommendation of the chairmanship of the program.
 (K) is given to the students who have failed in no-credit courses.

Grade Point Average

The success states of the students are specified by Grade Point Average (GPA) and Cumulative Grade Point Average (CGPA) computed at the end of each term. GPA is the weighted grade average of the term the student is enrolled in. CGPA is the weighted grade average of the students computed by considering all the courses in the course plan of the enrolled program starting from the entrance to the vocational school. These averages are computed and announced by the related unit at the end of each term. GPA and CGPA are computed with the weighted grade averages. Weighted grade average is obtained by dividing the sum of the product of the course credits and the weight coefficients equivalent of the letter grades to the total credit. Weighted point average is computed in two columns after exams. Both GPA and CGPA are determined by adding all the grades students get from credit courses ranging from (AA) to (FF) to assessment.

Satisfactory 2.00-2.99
 Honors 3.00-3.49
 High Honors 3.50-4.00

4.5 Overall Classification of the Qualifications

Ağrılıklı Genel Not Ortalaması:
 Cumulative Grade Point Average:

5. INFORMATION ON THE FUNCTION OF THE QUALIFICATION

5.1 Access to Further Study

May apply to first cycle programmes.

5.2 Professional Status

This degree enables the holder to exercise the profession.

6. ADDITIONAL INFORMATION

6.1. Additional Information

Compulsory Internship (30 working days) :

6.2. Further Information Sources

Diploma Supplement web site : www.faruksarac.edu.tr/gogrenci-ileri.asp?ID=15
 Vocational School web site : www.faruksarac.edu.tr
 The Council of Higher Education web site : www.yok.gov.tr
 The Turkish ENIC/NARIC web site : www.enic-naric.net/index.aspx?c=Turkey

7. CERTIFICATION OF THE SUPPLEMENT

7.1 Date 7.2 Name and Signature

7.3 Capacity 7.4 Official Stamp or Seal
 Secretary of Vocational School

Kaynak: www.faruksarac.edu.tr (10 Ağustos 2013)

EK: 2

Türkiye Yükseköğretim Ön Lisans Yeterlilikleri

Türkiye Yükseköğretim Ön Lisans Yeterlilikleri (TYÇ 5. Düzey)					
TYÇ DÜZEYİ	BİLGİ - Kuramsal - Uygulamalı	BECERİ - Kavramsal/Bilişsel - Uygulamalı	YETKİNLİK		
			Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme Yetkinliği	Öğrenme Yetkinliği	İletişim ve Sosyal Yetkinlik
5 ÖN LİSANS EQF-LLL: 5. Düzey QF-EHEA: Kısa Düzey	<ul style="list-style-type: none"> Ortaöğretim düzeyinde kazanılan yeterliliklere dayalı olarak alandaki güncel bilgileri öğrenen ders kitapları, uygulama araç gereçleri ve diğer kaynaklarla desteklenen temel düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgilere sahip olma. 	<ul style="list-style-type: none"> Alanında edindiği temel düzeydeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri aynı alanda bir ileri eğitim düzeyinde veya aynı düzeydeki bir alanda kullanabilme becerileri kazanma. Alanında edindiği temel düzeydeki bilgi ve becerileri kullanarak, verileri yorumlayabilme ve değerlendirilebilme, sorunları tanımlayabilme, analiz edebilme, kanıtlara dayalı çözüm önerileri geliştirebilme. 	<ul style="list-style-type: none"> Alanı ile ilgili temel düzeydeki bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilme, öğrenme gereksinimlerini belirleyebilme ve karşılayabilme. Öğrenimini aynı alanda bir ileri eğitim düzeyine veya aynı düzeydeki bir mesleğe yönlendirebilme. Yaşam boyu öğrenme bilinci kazanmış olma. 	<ul style="list-style-type: none"> Alanı ile ilgili konularda sahip olduğu temel bilgi ve beceriler düzeyinde düşüncelerini yazılı ve sözlü iletişim yoluyla aktarabilme. Alanı ile ilgili konularda düşüncelerini ve sorunlara ilişkin çözüm önerilerini uzman olan ve olmayan kişilerle paylaşabilme. Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü A2 Genel Düzeyi'nde kullanarak alanındaki bilgileri izleyebilme ve meslektaşları ile iletişim kurabilme. Alanının gerektirdiği en az Avrupa Bilgisayar Kullanma Lisansı Temel Düzeyinde bilgisayar yazılımı ile birlikte iletişim ve iletişim teknolojilerini kullanabilme. 	<ul style="list-style-type: none"> Alanı ile ilgili verilerin toplanması, uygulanması ve sonuçlarının duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik değerlere sahip olma. Sosyal hakların evrenselliği, sosyal adalet, kalite ve kültürel değerler ile çevre koruma, iş sağlığı ve güvenliği konularında yeterliliklere sahip olma.

Kaynak: <https://bologna.yok.gov.tr/?page=yazi&c=0&i=129> (13 Ağustos 2013)

EK: 3

Yükseköğretim Kurumu'ndan Gelen Yanıt

03 10 2013

Gmail - Bilgi Edinme Başvurunuz

Abdulkerim Turkaya <akturkaya@gmail.com>

Bilgi Edinme Başvurunuz

1 mesaj

bilgiedinmeyaniltama@yok.gov.tr <bilgiedinmeyaniltama@yok.gov.tr>
Kime: akturkaya@gmail.com

3 Ekim 2013 14:53

Başvurunuzda talep edilen istatistiki bilgilere ilişkin olarak Kurulumuzda yürütülen bir çalışma bulunmamaktadır.

<https://mail.google.com/mail/?ui=2&ik=bf95f1af9f&view=pt&search=inbox&th=1417e2e94adb22bb>

1/1

Kaynak:

<https://mail.google.com/mail/?ui=2&ik=bf95f1af9f&view=pt&search=inbox&th=1417e2e94adb22bb>
(03 Ekim 2013)

KAYNAKÇA

ALKAN, Cevat, DOĞAN, Hıfzı & SEZGİN İlhan S, **Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları: Kavramlar, Gelişmeler, Uygulamalar, Yönelmeler**, 3. Baskı, Gazi Büro Kitapevi, Ankara, 1996.

AMBROSSO, Gavin & HARRIS, Paul, **Grafik Tasarımın Temelleri**, Birinci Basım, İnkılap Kitapevi, s.12, İstanbul, 2012.

AYDIN, Mustafa, “Vakıf Meslek Yüksek Okulları Açısından Mesleki Eğitime Bakış”, s.1, t.y

BALCI, Selahattin, Akt. DURSUN Filiz, “Meslek Yüksekokulları Öğrencilerinin Akademik Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması”, **Yayınlanmamış Lüksek Lisans Tezi**, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.33-34, 2008.

BECER, Emre, **İletişim ve Grafik Tasarım**, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2011.

BIERUT, Michael, STEVEN, Drenttall & HELLER, Steven, **Bir Tasarımcı Bir Kaşıktan Bir Kente Kadar Herşeyi Tasarlayabilmeli**, Çev. Çağla TUĞRUL, İstanbul: Dedi ki, s. 1-2, 1994.

BİNİCİ, Hanifi, “Mesleki ve Teknik Eğitimde Arayışlar”, **Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt24, Sayı 3, s. 383-396, Ankara, 2004

CORRADINI, Milena, “Türkiye’de Mesleki Eğitim ve Öğretim: Analiz ve Karşılaştırma”, **AB Kopenhag Süreci ve Maastricht Bildirgesi Açısından Türkiye’de Mesleki Öğretim ve Eğitimi Bekleyen Zorluklar Uluslararası Konferansı**, Yayın/Pub No: 06-3TR/Eng Ankara 2006, 7-8 Haziran 2005.

DAVIS, Meredith, **İcograda Tasarım Eğitimi Manifestosu'nun Karmaşık Bir Dünyadaki Geçerliliği**, Çev. Leyla Tonguç BASMACI, Yazılar Dergisi, Sayı:118, İstanbul, 2012.

DOĞAN, Hıfzı, **Mesleki ve Teknik Eğitimin İlkeleri ve Gelişmesi**, Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayını No:126 Ankara, 1983.

DURSUN, Filiz, “Meslek Yüksekokulları Öğrencilerinin Akademik Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması”, **Yayınlanmamış Lüksek Lisans Tezi**, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.33-34-46, 2008.

DPT, **Basım Sanaayii Özel İhtisas Komisyon Raporu**, Devlet Planlama Teşkilatı Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, DPT: 2524-ÖİK:540, s. 1-4, Ankara, 2000.
<http://ekutup.dpt.gov.tr/imalatsa/oik540.pdf>

ERDOĞAN, İrfan, **Çağdaş Eğitim Sistemleri**, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1997.

ERKMEN, Bülent, **Hazırlanmamış Bir Grafik Sanatlar Sözlüğü'nden Bazı Alıntılar...**, (Hürriyet) Gösteri-3. yıl, Sayı:31, 1983

ERTÜRK, Selahattin, **Eğitimde Program Geliştirme**, Hacettepe Üniversitesi Basımevi Yelken Tepe Yayınları, s. 77, Ankara, 1972.

Gazi Üniversitesi, **Sanat ve Tasarım Fakültesi Grafik Tasarımı Bölümü**, 2013.
<http://stf-grafik.gazi.edu.tr/posts/view/title/bolum-hakkinda-49653> (17 Eylül 2013)

GİB, **6111 Sayılı Kanun Mevzuatı**, 2013.
http://www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/6111_sayili_kanun_www/index.html

GÜLSOY, Tanses, **Reklam Terimleri ve Kavramları Sözlüğü**, Adam Yayınları, İstanbul, 1999.

GRAFİST 16, “Kalimera Mellon/Merhaba Gelecek/Good Morning Future” **Çevrimiçi Afiş Tasarımı Projesi**, 2012.

<http://www.grafist.org/> (15 Mayıs 2012)

HELLER, Steven, Magazines Inside and Out, PBC International Inc., Newyork, s. 1, 1996.

KARAÇAM, Filiz, “İşsizlikle Mücadeleye Yönelik Sosyal Politikalarında Mesleki Eğitimin Yeri ve Türkiye’deki Önemi”, **Yayınlanmamış Lüksek Lisans Tezi**, Anadolu Üniversitesi, s. 18, 1996.

KAZU, Yaşar & DEMİRLİ, Cihad, “Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumlarındaki Gelişmeler”, **Milli Eğitim Dergisi**, s. 155-156, 2002.

KORUCU, Nursan, “Grafik Tasarım Eğitimi Verilen Meslek Liselerinde Matbaa Dersinin Gerekliliği”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, s. 1, 2005.

MEB, **Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (Taslak) 2013-2017**, MEB Yayınları, s. 11, Ankara, 2013.

http://mtegm.meb.gov.tr/dosyalar/MTE_Strateji_Belgesi_ve_Eylem_Plani_TASLAK_1_0.05.2013.pdf (29 Temmuz 2013)

MEB-YÖK, **Mesleki ve Teknik Eğitimde Orta ve Yükseköğretim Kurumları Arasında Program Bütünlüğünün ve Devamlılığının Sağlanması (Sınavsız Geçiş)**, MEB Yayınları, Ankara, 2005.

<http://osym.gov.tr/dosya/1-28963/h/sinavsiz.pdf> (29 Temmuz 2013)

MEB-YÖK, **Meslek Yüksekokulları Program Geliştirme Projesi**, 2002.

<http://cmyo.ankara.edu.tr/proje/> (4 Kasım 2012)

PAUL, Rand, "Good Design Is Goodwill.", Çev. Mehmet Emir USLU, **AIGA Journal of Graphic Design** 5, no 3, s. 1-2 & 14, 1987.

SEMİZ, Yaşar & KUŞ, Recai, "Osmanlı'da Mesleki Teknik Eğitim (İstanbul Sanayi Mektebi 1869-1930)", **SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, Sayı:15, s. 272-295, 2004.

SEYLAN, Ali, "Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde Temel Tasarım (Basic Design) Dersinin Verimlilik Düzeyini Artırıcı Uygulama Modellerinin Araştırılması ve Geliştirilmesi", **Yayınlanmış Sanatta Yeterlilik Tezi**, OMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 1, 2004.

ŞİMŞEK, Ali, "Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması", **Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği**, Yayın No: TÜSİAD-T/99-2/252, İstanbul, 1999.

TEMEL, Mehmet, "Orta Kademedeki Mesleki ve Teknik Eğitim İle Meslek Yüksekokulları Arasındaki Uyum Sorunları", **21. Yüzyıla Doğru Meslek Yüksekokullarının Yeniden Yapılanması Sempozyumu**, Çankırı, s. 6, 1996.

TILAK, B.G. Jandhyala, "Vocational Education and Training in Asia", **The Handbook on Educational Research in The Asia Pasific Region**, Hindistan/İndia, John P. Keneeves and rye Watanabe, Kluwer Academic Publisher, 2002.

www.norrag.org/wg/documents/Vocationa_Technical_educat.doc (24 Ağustos 2007)

TOMAK, Ali, "Kız Meslek ve Anadolu Kız Meslek Liseleri İçin Grafik Tasarım Eğitimi Kaynak Kitap Önerisi", **Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, s. 4, 2002.

ÜLTANIR, Gürcan, **Karşılaştırmalı Eğitim Bilimi**, Eylül Kitap ve Yayınevi, Ankara, 2000.

ÖSYM, **Sürelî Yayınlar**, 2013.

<http://www.osym.gov.tr/belge/1-128/sureli-yayinlar.html> (29 Temmuz 2013)

TÜİK, İstatistiklerle Gençlik, 2012.

www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13509 (03 Eylül 2013)

YÖK, I. Ulusal Meslek Yüksekokulları Müdürler Toplantısı Sonuç Raporu, 2004.

http://www.myo.eunev.edu.tr/web_2003/Tplt_2004/Tplt_index_tr.htm (27 Ocak 2007)

YÖK, Meslek Yüksekokullarının Günümüzdeki Durumu, 2007.

http://www.yok.gov.tr/egitim/endustriyel/myo_durumu.doc, (27 Ocak 2007)

YÖK, Meslek Yüksekokullarına Sınavsız Geçişin Değerlendirilmesi, 2005.

<http://www.yok.gov.tr/egitim/endustriyel/hepsi.zip> (27 Ocak 2007)

YÖK, Sınavsız Geçiş Bilgi Kılavuzu, 2005.

<http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular/sinavsizgecis/sinavsizgecisklavuzu.htm> (27 Ocak 2007)

YÖK, Sınavsız Geçiş Uygulama Esasları, 2005.

http://www.yok.gov.tr/egitim/endustriyel/sinavsiz_gecis.doc (27 Ocak 2007)

YÖK, Üniversiteler / Türkiye'deki Meslek Yüksekokulları Sayısı, 2013.

<http://www.yok.gov.tr/web/guest/universitelerimiz> (29 Temmuz 2013)

YÖK, Vakıf Meslek Yüksekokulları Yönetmeliği, 2013.

www.sorgulatr.com/kanun-sorgula/21045.html (29 Temmuz 2013)

YÖK, Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2013.

<http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.9768&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=> (29 Temmuz 2013)

YÖK, Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma: 66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları, 2010.

<https://bologna.yok.gov.tr/?page=yazi&c=0&i=129> (13 Ağustos 2013)

<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/kazu.htm>.

Turkstudent, 2013.

<http://www.turkstudent.net/content/article/6030/almanyada-meslek-yuksekokullarinin-universitelerden-farki-nedir.html>